

Kontrola informacija u Kini: povijesni razvoj i moderni izazovi

Vadas, Dominik

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:539502>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-25**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR KOPRIVNICA

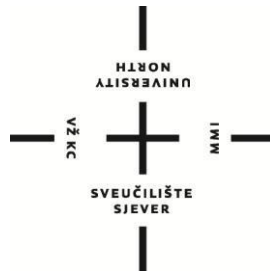
DIPLOMSKI RAD

KONTROLA INFORMACIJA U KINI:
POVIJESNI RAZVOJ I MODERNI IZAZOVI

Dominik Vadas

Koprivnica, rujan 2024.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR KOPRIVNICA
Studij Komunikologije, medija i novinarstva

DIPLOMSKI RAD

KONTROLA INFORMACIJA U KINI:
POVIJESNI RAZVOJ I MODERNI IZAZOVI

Student:

Dominik Vadas, 0130315927

Mentorica:

prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo

Koprivnica, rujan

Prijava diplomskog rada

Definiranje teme diplomskog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	Sveučilišni diplomski studij komunikologije, medija i novinarstva		
PRISTUPNIK	Dominik Vadas	MATIČNI BROJ	0130315927
DATUM	11. rujna 2024.	KOLEGIJ	Teorija suvremenih medija
NASLOV RADA	Kontrola informacija u Kini: povijesni razvoj i moderni izazovi		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Control of Information in China: Historical Development and Modern Challenges		

MENTOR	Iva Rosanda Žigo	ZVANJE	prof. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. prof. dr. sc. Jadranka Lasić-Lazić, predsjednica		
	2. doc. dr. sc. Marin Galić, član		
	3. prof. dr. sc. Iva Rosanda Žigo, mentorica		
	4. izv. prof. dr. sc. Ana Globočnik Žunac, zamjenska članica		
	5. _____		

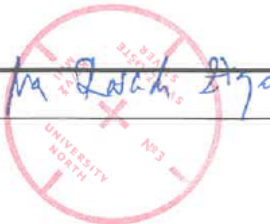
Zadatak diplomskog rada

BROJ	97/KOMDI/2024
OPIS	Diplomski rad istražuje različite aspekte i učinke cenzure u Kini, s posebnim naglaskom na razvoj cenzorskih praksi kroz povijest i njihovu primjenu u modernom dobu. Cilj istraživanja je analizirati kako se metode cenzure prilagođavaju tehnološkim i društvenim promjenama te kako utječu na društvenu, političku i ekonomsku sferu Kine. Također, rad ispituje se kako cenzura oblikuje percepciju Kine na globalnoj razini i kako utječe na međunarodne odnose. Metodologija rada obuhvaća pregled relevantne literature, analizu povijesnih i suvremenih primjera cenzure, te istraživanje specifičnih slučajeva koji ilustriraju dinamiku cenzorskih praksi. Posebna pažnja posvetit će se razmatranju visokoprotivnih slučajeva cenzure, poput događaja na Tiananmen Trgu i cenzure tijekom pandemije COVID-19, kako bi se razumjeli učinci ovih praksi na unutarnju i vanjsku politiku Kine. Kroz analizu, rad će nastojati razjasniti kako cenzura ne samo da kontrolira tok informacija unutar zemlje, već i oblikuje način na koji se Kina predstavlja svijetu.

ZADATAK URUČEN

13.9.24

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SJEVER

Očisti obrazac

Koprivnica, rujna

Sadržaj

1. UVOD	1
2. PREDMET, CILJ I STRUKTURA RADA	2
2.1. Izvori i metode prikupljanja podataka.....	3
3. TEORIJSKI OKVIR I PREGLED LITERATURE	5
3.1. Pojam i značaj cenzure	5
3.2. Vrste, karakteristike i mehanizmi cenzure	9
4. POVIJEST KINESKE CENZURE	15
4.1. Cenzura u starom kineskom carstvu	15
4.2. Cenzura u dinastijama Ming i Qing.....	16
4.3. Komunistički period i rane metode kontrole	18
5. MODERNA CENZURA U KINI	21
5.1. Digitalna i internet cenzura.....	22
5.2. Studije slučaja: Visokoprofilni slučajevi cenzure	28
5.2.1. Tiananmen Trg	28
5.2.2. COVID-19.....	31
5.2.3. Kontrola podataka u sferi interneta i tehnologije	35
6. UTJECAJ CENZURE NA DRUŠTVO I MEĐUNARODNE ODNOSI	37
6.1. Utjecaj na društvenu i političku svijest.....	37
6.2. Ekonomija i inovacije.....	39
6.3. Međunarodni odnosi i globalna percepcija.....	42
7. RASPRAVA	46
8. ZAKLJUČAK	48
LITERATURA	49
Knjige i znanstveni radovi.....	49
Internetski izvori:	52
Popis grafikona.....	53

SAŽETAK

Cenzura informacija predstavlja ključan mehanizam kontrole u suvremenom kineskom društvu, reflektirajući kompleksne odnose između vlasti i društvenih tokova unutar zemlje. Ovaj rad istražuje različite aspekte i učinke cenzure u Kini, s posebnim naglaskom na razvoj cenzorskih praksi kroz povijest i njihovu primjenu u modernom dobu. Cilj istraživanja je analizirati kako se metode cenzure prilagođavaju tehnološkim i društvenim promjenama te kako utječu na društvenu, političku i ekonomsku sferu Kine. Također, rad ispituje kako cenzura oblikuje percepciju Kine na globalnoj razini i kako utječe na međunarodne odnose.

Metodologija rada obuhvaća pregled relevantne literature, analizu povijesnih i suvremenih primjera cenzure, te istraživanje specifičnih slučajeva koji ilustriraju dinamiku cenzorskih praksi. Posebna pažnja posvećena je razmatranju visokopofilnih slučajeva cenzure, poput događaja na Tiananmen Trgu i cenzure tijekom pandemije COVID-19, kako bi se razumjeli učinci ovih praksi na unutarnju i vanjsku politiku Kine. Kroz analizu, rad nastoji razjasniti kako cenzura ne samo da kontrolira tok informacija unutar zemlje, već i oblikuje način na koji se Kina predstavlja svijetu.

Kao rezultat istraživanja, rad pruža uvid u to kako se cenzura u Kini razvijala od tradicionalnih metoda do sofisticiranih digitalnih strategija koje danas oblikuju svaki aspekt društvenog života. Kineski model cenzure, koji obuhvaća širok spektar društvenih i ekonomskih sfera, pokazuje se kao ključan alat za održavanje političke stabilnosti i društvene kontrole. Rad također identificira načine na koje cenzura utječe na inovacije, ekonomski razvoj i međunarodne odnose Kine, čime doprinosi boljem razumijevanju složenosti kineskog društvenog i političkog sustava.

Ključne riječi: *cenzura, Kina, međunarodni odnosi, kontrola informacija, politička stabilnost.*

SUMMARY

Censorship of information represents a key mechanism of control in contemporary Chinese society, reflecting the complex relationships between the government and social dynamics within the country. This paper explores various aspects and effects of censorship in China, with a particular focus on the evolution of censorship practices throughout history and their application in the modern era. The aim of this research is to analyze how censorship methods adapt to technological and social changes and how they impact the social, political, and economic spheres of China. Additionally, the study examines how censorship shapes the global perception of China and its influence on international relations.

The methodology of this study includes a review of relevant literature, an analysis of historical and contemporary examples of censorship, and the exploration of specific cases that illustrate the dynamics of censorship practices. Special attention is given to the examination of high-profile cases of censorship, such as the events at Tiananmen Square and censorship during the COVID-19 pandemic, to understand the effects of these practices on China's domestic and foreign policies. Through this analysis, the paper seeks to clarify how censorship not only controls the flow of information within the country but also shapes how China is represented to the world.

As a result of the research, the paper provides insight into how censorship in China has evolved from traditional methods to sophisticated digital strategies that today influence every aspect of social life. The Chinese model of censorship, which encompasses a broad spectrum of social and economic spheres, proves to be a crucial tool for maintaining political stability and social control. The study also identifies ways in which censorship affects innovation, economic development, and China's international relations, thereby contributing to a better understanding of the complexities of the Chinese social and political system.

Keywords: *censorship, China, international relations, information control, political stability.*

1. UVOD

Kontrola informacija kroz cenzuru predstavlja jedan od ključnih instrumenata kojim kineska vlada upravlja društvenim, političkim i ekonomskim životom unutar zemlje. U modernom kontekstu, cenzura u Kini nadilazi tradicionalne oblike kontrole te se proteže na digitalnu sferu, što omogućava vlastima učinkovito praćenje i upravljanje tokovima informacija u stvarnom vremenu. S obzirom na sveobuhvatnost cenzure u Kini, koja obuhvaća različite sektore društva, cilj ovog rada je pružiti sveobuhvatnu analizu razvoja i primjene cenzornih mehanizama u Kini, s posebnim naglaskom na njihove suvremene manifestacije.

Ovaj rad istražuje povijesni razvoj cenzure u Kini, od ranih dinastičkih razdoblja do današnjih digitalnih strategija, te analizira ključne mehanizme koji omogućuju održavanje političke stabilnosti i kontrole. Fokus istraživanja je na razumijevanju kako su se tradicionalne metode cenzure razvijale u skladu s društvenim i tehnološkim promjenama, te kako se one primjenjuju u današnjem digitalnom okruženju.

Kroz istraživanje suvremenih manifestacija cenzure, rad također ispituje njezin utjecaj na društvo, politiku i međunarodne odnose. Posebna pažnja posvećena je visokoprofilnim slučajevima, kao što su prosvjedi na Tiananmen trgu i cenzura tijekom pandemije COVID-19, koji ilustriraju kako kineska vlada koristi cenzuru za oblikovanje javnog mišljenja i globalne percepcije.

Očekuje se da će rezultati istraživanja doprinijeti boljem razumijevanju uloge cenzure u kineskom društvu te njezinih implikacija na međunarodnoj razini. Na temelju ovih saznanja, rad nudi smjernice za daljnje istraživanje i analizu cenzure kao ključnog instrumenta kontrole informacija u suvremenom svijetu.

2. PREDMET, CILJ I STRUKTURA RADA

Predmet ovog diplomskog rada je analiza kontrole informacija i cenzure u Kini, s posebnim fokusom na povijesni razvoj i moderne izazove koje ovaj fenomen predstavlja. Cenzura u Kini, koja je jedan od najistaknutijih primjera kontrole informacija na globalnoj razini, nudi bogat kontekst za istraživanje različitih mehanizama i tehnika koje vlast koristi kako bi upravljala pristupom i distribucijom informacija. Problem istraživanja leži u složenosti i evoluciji ovih metoda, koje su se razvijale od tradicionalnih oblika kontrole u starim kineskim dinastijama do sofisticiranih digitalnih strategija u suvremenom dobu. Rad će se fokusirati na razumijevanje kako su se ove metode mijenjale tijekom vremena i kako utječu na društvo, politiku i međunarodne odnose.

Cilj rada je identificirati osnovne odrednice i mehanizme cenzure kroz povijest, kao i analizirati njihove manifestacije u modernom vremenu na primjeru Kine. Ovaj cilj će se postići pregledom relevantne literature, analize dosadašnjih istraživanja i detaljnim ispitivanjem visokoprofilnih slučajeva cenzure koji će biti iskazani kroz problemska pitanja:

1. Kako su se metode cenzure razvijale od tradicionalnih tehnika u kineskim dinastijama do suvremenih digitalnih strategija?
2. Koji su ključni mehanizmi cenzure u modernoj Kini i kako se razlikuju od povijesnih metoda?
3. Koji su utjecaji cenzure na društvo, politiku i međunarodne odnose u Kini?
4. Kako su visokoprofilni slučajevi cenzure, kao što su Tiananmen Trg i cenzura tijekom pandemije COVID-19, oblikovali globalnu percepciju Kine?

Struktura rada organizirana je kako bi pružila temeljitu analizu kontrole informacija i cenzure u Kini, obuhvaćajući povijesni razvoj, moderne metode i njihov utjecaj. U uvodnom dijelu rada definirat će se osnovni problem i predmet istraživanja, uz jasno navođenje ciljeva i ključnih problemskih pitanja koja će voditi cijelo istraživanje. U ovom poglavlju također će biti opisani izvori i metode prikupljanja podataka.

U drugom poglavlju, koje se bavi općim teorijskim okvirom, rad će definirati ključne pojmove vezane uz cenzuru. Ovo poglavlje će obuhvatiti osnovne elemente i mehanizme cenzure, uključujući tradicionalne i moderne pristupe te specifične tehnike poput digitalne cenzure s ciljem pružanja temeljnog okvira za daljnju analizu i razumijevanje kontrole informacija u Kini.

Treće poglavlje usmjereno je na povijest kineske cenzure. Ovdje će se analizirati različiti periodi, počevši od cenzure u starom kineskom carstvu, preko dinastija Ming i Qing, do komunističkog

razdoblja. Moderno razdoblje cenzure bit će obrađeno u četvrtom poglavlju. Ovo poglavlje fokusira se na suvremene metode kontrole informacija, uključujući reforme u post-dinastičkom razdoblju, te tehnike digitalne i internet cenzure. Posebna pažnja posvetit će se visokopofilnim slučajevima cenzure, kao što su Tiananmen Trg i cenzura tijekom pandemije COVID-19, kako bi se ilustrirali specifični pristupi i strategije koje koriste vlasti.

U petom poglavlju razmotrit će se utjecaj cenzure na društvo i međunarodne odnose. Analizirat će se kako cenzura oblikuje društvenu i političku svijest unutar Kine, utječe na ekonomiju i inovacije, te kako kineske politike kontrole informacija imaju implikacije za međunarodne odnose i globalnu percepciju Kine.

Na kraju, rad će završiti zaključkom koji sažima ključne nalaze i pruža refleksiju na postavljena pitanja. Ovdje će se također dati preporuke za buduća istraživanja i praktične implikacije. Nakon zaključka, slijedi popis korištene literature, uključujući knjige, znanstvene članke i internet izvore.

2.1. Izvori i metode prikupljanja podataka

Sekundarno istraživanje predstavlja temeljni pristup u izradi ovog diplomskog rada, omogućujući sveobuhvatnu analizu povijesnih i suvremenih aspekata cenzure u Kini. Korištenjem već dostupnih podataka, rad će pružiti uvid u evoluciju cenzorskih metoda i njihov utjecaj na kinesko društvo i međunarodne odnose. Oslanjanje na sekundarne izvore omogućuje izbjegavanje potencijalnih ograničenja primarnog istraživanja u kontekstu pristupa osjetljivim informacijama i omogućava širu perspektivu kroz postojeću literaturu i analize.

U svrhu teorijskog pregleda cenzure i kontrole informacija, rad će se oslanjati na radove priznate u području političkih znanosti, komunikologije i povijesti. Udžbenici i monografije ključnih autora pružit će definicije i teorijske okvire koji će biti temelj za daljnju analizu cenzure u Kini. Ovi izvori omogućit će dublje razumijevanje osnovnih elemenata i mehanizama cenzure, kako u povijesnom tako i u suvremenom kontekstu.

Središnji dio istraživanja bit će oslonjen na akademske članke, znanstvene časopise, te izvještaje nevladinih organizacija koji se bave pitanjima cenzure i ljudskih prava. Akademski članci pružit će pregled prethodnih istraživanja, omogućujući identificiranje glavnih trendova i promjena u cenzorskim praksama u Kini. Kroz analizu ovih radova, rad će identificirati ključne obrasce i metode koje kineska vlast koristi u kontroli informacija, te njihove posljedice na društvo i međunarodne odnose.

Dodatni izvori uključivat će izvještaje konzultantskih tvrtki i međunarodnih organizacija koji nude suvremene analize stanja cenzure u digitalnom dobu. Ovi izvori često uključuju podatke i analize koje se odnose na tehnološke aspekte cenzure, kao što su digitalna filtriranja, nadzor internetskog prometa i upravljanje informacijskim tokovima. Takve informacije su od ključne važnosti za razumijevanje načina na koji moderna tehnologija podržava ili otežava cenzorske napore u Kini.

Koristeći širok spektar sekundarnih izvora, ovaj rad će omogućiti detaljnu analizu cenzure u Kini kroz povijest i u suvremenom kontekstu, s posebnim naglaskom na visokoprofilne slučajeve koji ilustriraju složenost i razmjere kineske cenzure. Ovaj pristup omogućit će komparativnu analizu između različitih povijesnih perioda i suvremenih praksi, pružajući sveobuhvatan pregled i omogućavajući donošenje utemeljenih zaključaka i preporuka.

3. TEORIJSKI OKVIR I PREGLED LITERATURE

Pojam cenzure i njezin razvoj kroz povijest predstavljaju kompleksnu temu koja je privukla pažnju mnogih istraživača iz različitih disciplina. Od ranih oblika cenzure u drevnim civilizacijama do sofisticiranih metoda kontrole informacija u suvremenom društvu, cenzura je uvijek igrala ključnu ulogu u oblikovanju političkih, društvenih i kulturnih okvira unutar različitih društava. Ova povijesna perspektiva omogućuje razumijevanje korijena cenzorskih praksi i njihove evolucije u skladu s promjenama tehnologije, politike i društvenih normi.

Tijekom različitih povijesnih razdoblja, cenzura je služila različitim svrhama, od zaštite državne sigurnosti do kontrole moralnih standarda unutar društva. Povijest cenzure pokazuje kako su vladajuće strukture često koristile cenzuru kao sredstvo za očuvanje moći i kontrole nad populacijom. S razvojem tiska, radija, televizije, a kasnije i interneta, metode cenzure su se prilagođavale kako bi obuhvatile nove medije, dok su se osnovni principi cenzure zadržali, reflektirajući temeljne društvene i političke interese.

U suvremenom kontekstu, cenzura je postala još složenija i tehnički sofisticiranija, osobito u državama gdje je kontrola informacija od ključne važnosti za održavanje političke stabilnosti. Ovaj trend zahtijeva temeljitu analizu kako bi se razumjeli različiti mehanizmi koji se koriste u suvremenom svijetu za kontrolu informacija. Multidisciplinarni pristupi, koji uključuju povijesne, političke i tehnološke perspektive, omogućuju dublje razumijevanje cenzure kao dinamičnog i promjenjivog fenomena, koji i dalje oblikuje globalne komunikacijske mreže i političke sustave.

3.1. Pojam i značaj cenzure

Da bi se u potpunosti razumjela cenzura i njezino značenje u različitim društvenim i političkim kontekstima, potrebno je sagledati njezine različite definicije i pristupe koji su se razvijali kroz povijest. Cenzura se najčešće povezuje s kontrolom informacija i ograničavanjem slobode izražavanja, no taj fenomen obuhvaća mnogo širi spektar djelovanja, od izravnih zabrana do suptilnijih oblika samocenzure. Različiti autori pristupili su definiranju cenzure na različite načine, što ukazuje na složenost i višedimenzionalnost ovog pojma.

Prema Aleksandru Stipčeviću, cenzura se može definirati kao sustav mjera koje poduzimaju vlasti ili oni koji tu vlast predstavljaju, za sprječavanje javnog iznošenja ideja i mišljenja koje vlasti drže oprečnim svojim interesima, odnosno onim moralnim i društvenim normama koje vrijede u određenoj sredini i vremenu. Stipčević ovu definiciju smješta u širi povijesni kontekst, gdje cenzura nije samo alat kontrole vlasti, već i sredstvo kojim društva nastoje očuvati moralne i društvene vrijednosti koje

se smatraju ključnima za njihovu stabilnost i kontinuitet. Kroz povijest, ova vrsta cenzure često je bila usmjerena na sprječavanje širenja ideja koje bi mogle destabilizirati postojeći poredak, bilo kroz politiku, religiju ili kulturu (Stipčević, 1981).

Šošić pruža perspektivu koja se fokusira na preventivnu prirodu cenzure. On definira cenzuru kao „prethodnu političku procjenu i ocjenu državnog organa da li se neki tekst smije tiskati, odnosno da li se neka knjiga smije objaviti.” Ova definicija odražava specifičan oblik cenzure koji je usko povezan s političkim režimima, gdje se cenzura provodi prije nego što materijali postanu dostupni javnosti, kako bi se osiguralo da oni ne sadrže ništa što bi moglo biti protumačeno kao prijetnja vladajućem poretku. U povijesnom kontekstu, ovaj oblik cenzure bio je posebno izražen u totalitarnim režimima, gdje je kontrola informacija bila ključna za održavanje moći (Šošić, 1986).

Pierre Bourdieu pruža dublje razumijevanje društvene dimenzije cenzure, definirajući je kao najučinkovitiju kada je nevidljiva, odnosno kada pojedinci internaliziraju društvene norme do te mjere da se nesvjesno autocenzuriraju. Bourdieuova definicija ističe kako cenzura ne mora uvijek biti izravna ili očigledna, već može djelovati kroz kulturne i društvene strukture koje oblikuju individualno ponašanje i razmišljanje. U tom kontekstu, cenzura postaje suptilan i nevidljiv mehanizam kontrole, gdje pojedinci sami ograničavaju svoje izražavanje u skladu s očekivanjima društva (Bourdieu, 1992).

Michel Foucault donosi složenu analizu cenzure, sugerirajući da cenzura nije samo represivna, već i produktivna sila koja stvara znanje i oblikuje diskurs unutar društva. Foucaultova perspektiva fokusira se na to kako cenzura, kao dio šire mreže moći, ne samo da ograničava informacije već i aktivno sudjeluje u formiranju onoga što je prihvatljivo znanje. Ova definicija kao takva proširuje tradicionalno shvaćanje cenzure, uključujući je u šire procese discipliniranja i kontrole unutar društva (Foucault, 1980).

Hromin Sturm definira cenzuru kao mjeru kontrole informacija koju državni organi provode nad sredstvima javnog informiranja, pregledavajući tisak, novine, knjige, književna i kazališna djela. Sturmova definicija stavlja naglasak na ulogu države u nadzoru i regulaciji javnog informiranja, osobito u kontekstu medija i umjetničkih djela. U povijesnom kontekstu, takve mjere često su bile korištene kako bi se osiguralo da sadržaj u medijima i kulturi ne odražava ništa što bi moglo biti protumačeno kao kritika ili prijetnja vlasti, čime se nastojalo kontrolirati i oblikovati javno mnijenje (Sturm, 1997).

Uz cenzuru, postoje i drugi bliski pojmovi koji se često javljaju u raspravama o ograničavanju slobode izražavanja i pristupa informacijama. Jedan od tih pojmova je i pojam dezinformacije. Pojam dezinformacije podrazumijeva „namjerno stvoren lažni sadržaj koji se promovira s namjerom da se

nekoga dovede u zabludu (Butcher, 2021). Perša, Levak i Beljo naglašavaju kako se „u proteklih nekoliko godina u znanstvenim i stručnim krugovima taj izraz uvriježio kao precizniji i prihvatljiviji termin za pojavu globalno poznatu pod kovanicom lažne vijesti.” (Perša, Levak, Beljo, 2021).

Dezinformacija uključuje izmišljen i namjerno manipuliran audiovizualni sadržaj (Wardle, 2019), koji se najčešće širi posredstvom medijskih platformi. Važno je naglasiti kako se „dezinformacije razlikuju od pojmova pogrešne i zlonamjerne informacije” (Butcher, 2021). Pogrešne su informacije nenamjerne pogreške, poput netočnih potpisa ispod objavljenih fotografija, pogrešnoga datuma, statistika i prijevoda, ili ozbiljnoga prihvaćanja satiričnog sadržaja. Zlonamjerne informacije pojavljuju se u slučajevima namjernoga objavljivanja ili iskrivljavanja privatnih podataka u svrhu ostvarivanja neke koristi, primjerice kod ciljane izmjene konteksta ili vremena izvornoga događaja ili sadržaja (Wardle, 2019).

Sivrič ističe kako se dezinformacije mogu širiti zbog različitih motiva, među kojima mogu biti i oni naoko bezazleni poput satire, humora i zabave. Ipak, mnogo je češći sadržaj koji namjerno manipulira recipijentima kako bi ih obmanuo ili pak odvratio od daljnjeg samostalnog istraživanja. Možete imati sadržaj koji se dogodio, ali izvor manipulira lažnim kontekstom i subjektivnim pristupom. Širenje lažnih vijesti ozbiljan je problem koji pogađa društvo na globalnoj razini, a utječe na društveni, politički, ekonomski, međunarodni, nacionalni i lokalni razvoj (Sivrič 2020).

Uz cenzuru i dezinformacije, pojam propagande također igra ključnu ulogu u kontroli i oblikovanju informacija. Ivan Šiber propagandu opisuje kao process u kojemu dolazi do namjernog i planskog djelovanja na mijenjanja i kontroliranja stavova radi stvaranja predispozicija za određeni način ponašanja. (Šiber, 1992). Kičić navodi kako se, koristeći princip „podmetanja „vijesti putem kontrole medija i medijskog prostora, šalju te ponavljaju odgovarajuće poruke čime se usmjerava javno mišljenje u željenom smjeru (Kičić, 2021).

Nakon Drugog svjetskog rata, zahvaljujući nacizmu, propaganda dobiva negativnu konotaciju uz koju se veže prevara, manipulacija, skrivanja istine i korištenje laži u svrhu ostvarivanja ciljeva. Propaganda iz današnje perspektive često se tumači kao unutarnje i vanjsko političko djelovanje neke države s ciljem izravnog utjecaja na javno mišljenje, pri čemu se namjerno koriste neistiniti podatci (Skoko, 2004).

Premda propagandni modeli mogu biti raznoliki, za potrebe ovog rada važno je ukratko opisati njen politički aspekt. Politička propaganda tijekom povijesti razvila je svoje temeljne principe po kojima ju možemo prepoznati (Kičić, 2021). Križe kao prvi i osnovni princip političke propagande navodi

simplifikaciju. Prema simplifikaciji, poruka koju šalje određena politika mora biti što kraća, jednostavnija i sažetija. Sljedeći princip je projiciranje osobnih nedostataka na druge. Zadnji princip političke propagande je izgradnja nacionalnog suglasja i političkog djelovanja putem kojeg se pokušava razviti svijest kolektivnog jedinstva i opće misli koja se najlakše realizira putem medija i masovnih manifestacija (Križe, 2015).

Tu je i pojam manipulacije informacijama, koji se u određenim kontekstima koristi kao zamjena za cenzuru, ali pritom zadržava određene specifičnosti vezane uz namjerno iskrivljavanje i usmjeravanje sadržaja u korist određenih interesa. „U izvornom smislu, riječ manipulacija znači rukovođenje ili baratanje predmetima pomoću pomagala. Danas manipulacija znači varanje, spletkarenje, pri čemu se ideje, ljude ili događaje instrumentalizira, odnosno koristi ih se kao sredstva za prikrivene svrhe. Manipulacija je prikrivena kontrola nad drugima, dakle, izvrtnje činjenica i korištenje riječi tako da ih je teško na prvi pogled razlikovati od istine. Izmanipulirani pojedinac na stvari i na svijet oko sebe ne gleda svojim očima te nije sposoban odvojiti zabludu od smisla” (Miliša, 2019).

S druge strane, Esterajher i Mihaljević naglašavaju kako mediji danas predstavljaju temeljni izvor informiranja, a razvoj tehnologije omogućio je njihovu integraciju u svakodnevno funkcioniranje čovjeka. Od njihovih najranijih početaka, mediji su bili sredstvo kojim se utjecalo na javno mišljenje i poticalo na društvene promjene, zbog čega je težnja za njihovom kontrolom od strane interesnih skupina i vladajućih prisutna i do današnjih dana. Mediji su posrednici između vlasti i javnosti, te kao čuvari demokracije trebaju osigurati objektivan i istinit prikaz svih informacija kako bi educirali javnost o pitanjima od javnog interesa te kako bi ispravno formirali javno mišljenje građana (Esterajher i Mihaljević, 2020).

Za Milišu, moć manipulacije nalazi se u odnosu između činjenica i informacija. Informacije bi trebale biti pravodobne, pouzdane, potpune i provjerljive, ali one sve više postaju sloboda novinarskog izvještavanja, koje ne mora biti činjenično, tj. Istinito (Miliša, 2019). Francuski diplomat Jeangène Vilmer navodi kako je samo pitanje manipulacija informacijama univerzalno te pogađa civilno društvo, kao i vlade mnogih država, pri čemu je potrebno osvijestiti činjenicu da manipulacije mogu imati izvor izvan ciljane države, kao i unutar same te države te se razlikuju službeni državni i nedržavni akteri (Jeangène Vilmer, 2018).

Gore navedene definicije cenzure i bliskih pojmova ilustriraju složenost i višedimenzionalnost ovog fenomena, koji se kroz povijest i u različitim društvenim kontekstima prilagođavao promjenjivim političkim, kulturnim i tehnološkim uvjetima. Naše razumijevanje cenzure razvija se u skladu s razvojem društva i njegovih normi, pri čemu se cenzura manifestira u različitim oblicima, od izravnih

zabrana do suptilnijih oblika društvene kontrole i samocenzure. Cenzura tako ostaje ključan alat u rukama vlasti i drugih moćnih subjekata, dok istovremeno izaziva stalne rasprave o granicama slobode izražavanja i prava na informaciju. Kako se društvo suočava s novim izazovima, poput digitalizacije i globalizacije informacija, cenzura se kontinuirano transformira, ostajući relevantna tema za pravna, politička i akademska istraživanja. Na taj način, cenzura ne samo da odražava društvene vrijednosti i norme, već i aktivno oblikuje javni diskurs i strukture moći unutar društva, čineći je trajnim predmetom interesa u različitim disciplinama i kontekstima.

3.2. Vrste, karakteristike i mehanizmi cenzure

Kao što su definicije cenzure raznolike i dinamične, tako su i vrste, karakteristike i mehanizmi cenzure podložni promjenama i prilagodbama kroz povijest. Različiti oblici cenzure evoluirali su u skladu s političkim, društvenim i tehnološkim okolnostima, odražavajući potrebe vlasti i institucija da kontroliraju protok informacija. Cenzura nije statičan fenomen; njezini oblici i mehanizmi prilagođavali su se vremenu, ciljajući različite aspekte društva ovisno o tome što se u određenom trenutku smatralo prijetnjom ili nepoželjnim sadržajem.

Umjesto da se bave specifičnostima cenzure u različitim medijima i tehnologijama, autori često pristupaju klasifikaciji cenzure na temelju samih mehanizama putem kojih se suzbija sloboda izražavanja i pristup informacijama. Iako se tehnologije i mediji koji su podložni cenzuri mijenjaju s vremenom, osnovni mehanizmi koje vlasti koriste za ograničavanje informacija ostaju konstantni. Definiranjem cenzure prema njenim mehanizmima, moguće je dobiti jasniji uvid u načine na koje ona djeluje u najopćenitijem smislu, kao i predvidjeti njene nove oblike u budućnosti. Prema Robertsu, cenzura ima tri opća mehanizma koji imaju svoje podmehanizme ovisno o specifičnom načinu na koji se koriste (Roberts, 2018):

1. Strah

- **Pravna odvrćanja:** Vlasti koriste zakone kako bi odvratile građane i medije od izražavanja ili distribucije određenih informacija. Primjena pravnih sankcija, kao što su zatvorske kazne, novčane kazne ili gubitak zaposlenja, djeluje kao snažan odvrćajući faktor.
- **Zastrašivanje:** Uključuje prijetnje ili fizičko nasilje nad novinarima, aktivistima ili građanima kako bi ih se obeshrabrilo od izražavanja ili objavljivanja osjetljivih informacija. Ova taktika stvara klimu straha koja dovodi do autocenzure.

- **Nagrada:** U određenim situacijama, vlasti mogu ponuditi nagrade ili povlastice onima koji se suzdrže od objavljivanja nepoželjnih informacija ili koji promiču informacije u skladu s vladinim narativom.

2. Trenje

- **Trenje u distribuciji informacija:** Ovdje se radi o otežavanju distribucije informacija kroz tehničke ili logističke prepreke, poput sporih internet veza, blokiranja web stranica ili manipulacije rezultatima pretraživanja.
- **Trenje u prikupljanju primarnih informacija:** Ova vrsta trenja uključuje postavljanje prepreka u prikupljanju osnovnih informacija, poput otežavanja pristupa izvorima ili događajima, čime se ograničava sposobnost novinara i istraživača da dođu do vjerodostojnih podataka.
- **Trenje u pristupu i prikupljanju informacija:** Ovdje se radi o otežavanju pristupa podacima kroz administrativne prepreke, ograničavanje pristupa bazama podataka ili zahtijevanje složenih postupaka autorizacije za dobivanje informacija.

3. Poplava informacija

- **Poplava izravno prema javnosti:** Ovo podrazumijeva preplavlivanje javnosti velikim količinama informacija, često propagandnog sadržaja, kako bi se umanjila vidljivost kritičnih ili nepoželjnih informacija. Cilj je zasititi informacijski prostor tako da važne informacije budu zasjenjene ili ignorirane.
- **Poplava usmjerena na medije:** Uključuje pružanje medijima lako dostupnog, prethodno pripremljenog sadržaja koji se lako može objaviti, čime se medije odvraća od traženja i objavljivanja kritičnih informacija. Ovo smanjuje poticaj medijima da istražuju alternativne ili kontroverzne teme.

S razvojem tehnologije i promjenom medija putem kojih se informacije šire, mehanizmi cenzure također su se prilagodili. Od fizičke kontrole tiskanih medija u prošlim stoljećima do suvremenih metoda digitalne cenzure i nadzor, metode cenzuriranja i kontrole informacija razvijale su se sukladno razvoju novih tehnologija. Ovisno o cilju cenzure - bilo da je riječ o političkoj stabilnosti, moralnoj kontroli ili zaštiti državnih interesa - vrste i metode cenzure prilagođavale su se tako da učinkovito suzbijaju neželjeni sadržaj, koristeći pri tom sve dostupne tehnologije i alate.

Stipčević ima relativno široku kategorizaciju cenzure u koje je donekle moguće uklopiti sve specifične oblike cenzure i provoditelje iste (Stipčević, 1994):

1. **Preventivna cenzura** - vrsta cenzure u kojoj državne, crkvene ili druge vlasti vrše kontrolu prije nego se određena informacija objavi.
2. **Suspenzivna cenzura** – vrsta cenzure kojom se sudski zabranjuje distribuiranje već objavljenog materijala, uključujući povlačenje i uništavanje djela.
3. **Autocenzura** – oblik cenzure u kojoj autor sam sebe cenzurira, izbjegavajući teme koji bi mogle biti štetne za njegovo daljnje djelovanje.

Neki autori proširuju tradicionalne kategorije cenzure, kao što su preventivna, suspenzivna i autocenzura, dodajući im dodatne slojeve kako bi obuhvatili složenost suvremenih cenzorskih praksi. Autorica Butler, na primjer, ovim općim kategorijama dodaje kaznenu cenzuru, kojom se ističe komponenta sankcioniranja i kažnjavanja pojedinaca ili organizacija za objavljivanje sadržaja koji se smatra nepoželjnim. Ova vrsta cenzure naglašava represivne mjere koje vlasti poduzimaju nakon što je neželjeni sadržaj već objavljen. Uz to, Butler uvodi koncept implicitne cenzure, kroz koju oni na pozicijama autoriteta kontroliraju što će biti izraženo, a što će ostati neizrečeno, bez potrebe za eksplicitnim pravnim regulacijama. Ovaj oblik cenzure može biti relativno blizak autocenzuri, osobito u kontekstima gdje pojedinci ili organizacije ograničavaju vlastito izražavanje kako bi izbjegli potencijalne sankcije ili prilagodili svoje djelovanje društvenim normama koje su nametnuli autoriteti. (Butler, 1997).

Iako navedene kategorije cenzure pružaju općenit okvir za razumijevanje ovog fenomena, pregled šire literature i analiza visoko profilnih slučajeva jasno ukazuju na to da cenzura dolazi u različitim pojavnim oblicima, koji se značajno razlikuju ovisno o specifičnim motivima koji je pokreću i medijima kroz koje se nastoji kontrolirati širenje informacija. Ovi oblici cenzure često nadilaze jednostavne klasifikacije, prilagođavajući se društvenim, političkim i tehnološkim uvjetima te reflektirajući složenost načina na koje različite sile nastoje oblikovati javni diskurs i kontrolirati pristup informacijama. Agregiranjem članaka na stranici Centra za slobodno izražavanje, jasno je da se primarni oblici cenzure mogu razvrstati u sljedeće kategorije (Center for free expression, 2024):

1. **Politička cenzura** – cenzura koja se koristi za suzbijanje političkih informacija koje bi mogle ugroziti moć ili stabilnost vladajućeg režima.
2. **Religijska cenzura** – uključuje zabranu materijala koji se smatraju bogohulnima ili koji vrijeđaju vjerske osjećaje određene zajednice.
3. **Moralna cenzura** – vrsta cenzure koja sprječava distribuciju materijala koji se smatraju

nemoralnim ili nepristojnim, često uključujući pornografiju, nasilje ili neprimjeren jezik.

4. **Vojna cenzura** – kontrola informacija koja ima potencijal ugroziti nacionalnu sigurnost.
5. **Korporativna cenzura** – cenzura koja se provodi kako bi se zaštitili poslovni interesi korporacija, često uključujući suzbijanje informacija o neetičnim poslovnim praksama.

Cenzura se također prilagođava specifičnostima različitih medija kroz koje se informacije šire, oblikujući se prema prirodi sadržaja i načinu na koji je taj sadržaj dostupan javnosti. Svaki medij predstavlja jedinstvene izazove i mogućnosti za one koji žele kontrolirati protok informacija, zbog čega cenzura mora biti fleksibilna i prilagodljiva. Različiti mediji zahtijevaju različite metode i pristupe cenzuri, što rezultira pojavom specifičnih tipova cenzure koji su usmjereni na učinkovito suzbijanje neželjenih sadržaja unutar određenog konteksta medija. U tom kontekstu razlikujemo sljedeće oblike cenzure (Marx, 2001; ThoughtCo, 2024; OpenLib, 2024)

- **Cenzura tiskanog medija** - cenzura knjiga, časopisa, novina i drugih tiskanih materijala koji se može provoditi na nacionalnoj ili lokalnoj razini kroz uklanjanje čitavih publikacija ili izmjene pojedinih informacija ili poglavlja.
- **Cenzura na radiju i televiziji** - cenzura na radiju i televiziji odnosi se na kontrolu, ograničavanje ili izmjenu sadržaja koji se emitira putem tih medija. Ova vrsta cenzure može uključivati zabranu određenih emisija, prilagodbu jezika, uklanjanje scena ili dijaloga, te regulaciju tema koje se smatraju osjetljivima ili neprikladnima za određenu publiku. Cenzura na radiju i televiziji često je vođena političkim, moralnim, vjerskim ili kulturnim razlozima, a može biti nametnuta od strane državnih institucija ili provedena samoinicijativno od strane emitera kako bi se izbjegle kazne ili kontroverze.
- **Filmska cenzura** – filmska cenzura odnosi se na potpunu zabranu filmova ili na izrezivanje i modificiranje pojedinih kadrova ili scena. Razlozi za cenzuru filmova su raznoliki i ne moraju uvijek biti motivirani isključivo ciljem suzbijanja informacija, već mogu uključivati i slučajeve prikazivanja scena eksplicitnog nasilja, seksualnih situacija ili drugih kontroverznih tema.
- **Cenzura glazbe** - kao i u slučaju filma, cenzura u glazbi odnosi se na uređivanje glazbenih djela iz širokog spektra motivacija. Iako postoje brojni slučajevi politički ili religijski motivirane cenzure, ona se najčešće cenzurira iz moralnih razloga gdje sam autor dobrovoljno uklanja određene segmente pjesme ili modificira zbog eksplicitnog ili potencijalno uvredljivog teksta.

- **Cenzura umjetničkih djela** - cenzura u kontekstu umjetnosti odnosi se na suzbijanje, izmjenu ili zabranu umjetničkih djela od strane vlasti ili drugih subjekata, motiviranu različitim razlozima kao što su politički, moralni, vjerski ili kulturni interesi. Cilj takve cenzure često je kontrolirati ili utjecati na utjecaj koji bi umjetničko djelo moglo imati na društvo, bilo zaštitom određenih vrijednosti ili sprječavanjem širenja ideja koje se smatraju štetnima ili subverzivnima.
- **Internetska cenzura** - internetska cenzura odnosi se na kontrolu ili suzbijanje objavljivanja ili pristupanja informacijama na internetu. Može je provoditi vlada ili privatne organizacije, bilo na zahtjev vlade ili na vlastitu inicijativu. Pojedinci i organizacije mogu se sami cenzurirati zbog zastrašivanja ili straha.
- **Cenzura društvenih mreža** – Cenzura društvenih mreža odnosi se na kontrolu ili ograničavanje sadržaja koji se objavljuje ili pristupa na platformama društvenih medija. Definijski se može svrstati pod cenzuru interneta jer su društvene mreže dio šireg internetskog ekosustava. Međutim, distinkcija se pravi zbog specifične prirode društvenih mreža, koje omogućuju korisnicima da izravno komuniciraju, dijele informacije i stvaraju sadržaj. Društvene mreže često imaju vlastite politike i algoritme za moderiranje sadržaja, što rezultira specifičnim izazovima i oblicima cenzure koji su drugačiji od općenite internetske cenzure, poput ciljane zabrane određenih vrsta govora, dezinformacija ili sadržaja koji krši uvjete korištenja platforme.
- **Cenzura video igara** - Cenzura u video igrama odnosi se na kontrolu ili izmjenu sadržaja unutar video igara, obično s ciljem prilagođavanja lokalnim zakonima, kulturnim normama ili standardima ocjenjivanja. Cenzura u video igrama specifična je i značajna jer balansira između zaštite publike i slobode izražavanja, dok u isto vrijeme odgovara na specifične kulturne i društvene zahtjeve različitih tržišta.

Cenzura, iako često percipirana negativno zbog njezine uloge u suzbijanju slobode govora i ograničavanju pristupa informacijama, nije uvijek inherentno negativna. Pregled svih pojava oblika cenzure pokazuje da, u određenim kontekstima, cenzura može igrati zaštitnu ulogu u društvu. Primjerice, cenzura može biti opravdana kada se koristi za sprječavanje širenja dezinformacija, zaštitu djece od neprikladnog sadržaja ili očuvanje nacionalne sigurnosti. U takvim slučajevima, cenzura nije usmjerena na suzbijanje slobode izražavanja kao takve, već na balansiranje prava na informaciju s drugim važnim društvenim vrijednostima, poput sigurnosti i javnog zdravlja. Dakle, iako cenzura može

imati negativne aspekte, postoje situacije u kojima je njezina primjena razumljiva i čak nužna za očuvanje društvene stabilnosti i zaštitu pojedinaca.

4. POVIJEST KINESKE CENZURE

Cenzura u Kini nije pojava modernog doba; njezini korijeni sežu duboko u drevnu prošlost ove zemlje, odražavajući dugu tradiciju kontroliranja informacija i javnog diskursa. Povijest kineske cenzure odražava složenu dinamiku između vlasti i društva, gdje su vladajuće strukture koristile različite oblike cenzure kako bi održale društvenu stabilnost, politički autoritet i kulturnu homogenost. Kroz različita povijesna razdoblja, kineski vladari i intelektualci razvijali su sofisticirane metode kontrole informacija koje su se prilagođavale specifičnim političkim i društvenim kontekstima, čineći cenzuru ključnim alatom upravljanja i očuvanja moći.

Od dinastijskih vremena do modernog doba, cenzura je bila integralni dio kineske državne politike. Drevne dinastije, poput Qin i Han, postavile su temelje za institucionalizaciju cenzure, s ciljem reguliranja društvenog ponašanja i kontroliranja intelektualne produkcije. Ove prakse nastavile su se razvijati kroz stoljeća, prilagođavajući se promjenama u društvenim strukturama i tehnološkim inovacijama. Uvođenje tiska, razvoj literature i kasnije digitalnih medija, predstavljali su nove izazove za cenzuru, koja je, međutim, ostala trajna komponenta kineske politike kontrole informacija. U tom kontekstu, povijest kineske cenzure pruža ključne uvide u način na koji su različiti oblici cenzure oblikovali društvo i kulturu u Kini tijekom tisućljeća.

4.1. Cenzura u starom kineskom carstvu

Cenzura u starom kineskom carstvu imala je duboke korijene i bila je ključna komponenta održavanja vlasti i društvene stabilnosti. Već u drevnim vremenima, kineski vladari koristili su cenzuru kao alat za kontrolu informacija i mišljenja, osiguravajući da su sve dostupne informacije u skladu s interesima vladajuće elite. Ova praksa bila je neophodna za očuvanje političke stabilnosti, jer je omogućavala vlastima da suzbiju bilo kakvu intelektualnu opoziciju koja bi mogla ugroziti njihov autoritet.

Cenzura u Kini ima dugu povijest, koja seže unatrag tisućama godina, počevši već u 3. stoljeću pr. Kr. tijekom vladavine dinastije Qin. Prvi kineski car, Qin Shi Huang, poznat je po svojoj strogoj cenzorskoj politici, koja je uključivala spaljivanje knjiga 213. godine pr. Kr. Ova akcija imala je za cilj eliminirati filozofske i političke ideje koje su bile suprotne službenoj doktrini države, poznatoj kao legalizam. Spaljivanje knjiga predstavljalo je jedan od prvih primjera institucionalizirane cenzure u kineskoj povijesti.

Uz spaljivanje knjiga, Qin Shi Huang je naredio i smaknuće velikog broja učenjaka, posebno konfucijanaca, kako bi se eliminirala intelektualna opozicija. Prema Sima Qianu, dvorskom

povjesničaru dinastije Han, car je 212. godine pr. Kr. naredio živo zakopavanje 460 konfucijanskih učenjaka. Iako moderni povjesničari dovode u pitanje detalje ove priče, neosporno je da je Qin Shi Huang provodio cenzuru na ekstremno način kako bi osigurao stabilnost svoje vladavine (Neininger, 1983).

Dinastija Han, koja je slijedila Qin, također je koristila cenzuru kao sredstvo političke kontrole. Tijekom dinastije Han (206. pr. Kr. – 220. n. e.), cenzura je postala institucionalizirana i uključivala je nadzor nad učenjacima i intelektualcima kako bi se osiguralo da njihove ideje ne odstupaju od službene doktrine. Ova praksa pomogla je u održavanju političkog jedinstva i stabilnosti tijekom ovog dugog perioda.

Cenzura u drevnoj Kini nije bila uniformna; ona je varirala kroz različite dinastije, ovisno o političkim i društvenim uvjetima. Unatoč promjenama u oblicima i intenzitetu, cenzura je ostala stalna komponenta kineske politike. Uvijek je postojala potreba za kontrolom informacija koje su bile dostupne javnosti, bilo da se radilo o eliminaciji subverzivnih filozofskih ideja ili suzbijanju političke opozicije.

Iako su povijesni izvori, poput Sima Qianovih zapisa, često preuveličavali ili iskrivljavali događaje kako bi odgovali interesima kasnijih dinastija, neosporno je da je Qin Shi Huang provodio opsežne mjere kontrole informacija. Njegov cilj bio je osnažiti legalizam kao jedinu službenu doktrinu i eliminirati sve alternativne ideologije koje su mogle izazvati njegovu vlast. (Goldin, 2005)

Uspostava stroge cenzure tijekom dinastije Qin postavila je presedan za kasnije dinastije. Kineski vladari nastavili su koristiti cenzuru kao sredstvo očuvanja moći, prilagođavajući je promjenama u društvu i tehnologiji. Na taj način, cenzura je ostala temeljni alat kineske politike kontrole informacija kroz stoljeća.

Cenzura u drevnoj Kini, kao sredstvo održavanja političke stabilnosti i društvenog reda, oblikovala je intelektualni i kulturni život carstva. Kroz različite dinastije, metode cenzure prilagođavale su se promjenjivim političkim okolnostima, ali su uvijek bile usmjerene na očuvanje moći i zaštitu vladajuće ideologije.

4.2. Cenzura u dinastijama Ming i Qing

Cenzura kao sredstvo kontroliranja informacija i održavanja vlasti nije nova praksa u Kini; međutim, ona je postala integralni dio vladinih struktura tek tijekom dinastija Ming i Qing. Iako je cenzura u nekom obliku postojala kroz cijelu povijest Kine, tek u ovim periodima ona je poprimila formalne

okvire i postala organizirana državna funkcija (Qiju, 2013). U tom smislu, cenzura tijekom dinastija Ming i Qing nije se u početku bavila samo suzbijanjem slobode govora kako to često doživljavamo danas, već je imala složeniju funkciju, usmjerenu na održavanje političke stabilnosti i suzbijanje korupcije unutar državnog aparata.

Tijekom dinastije Ming, cenzorski sustav je dosegao svoj vrhunac, postajući ključan dio političke strukture carstva. Cenzorni nadzorni ured, bio je jedna od najviših nadzornih institucija u carskoj Kini, s osnovnim ciljem sprečavanja korupcije i malverzacija unutar državne uprave. Osnovan još u dinastiji Qin, ovaj sustav je kroz stoljeća evoluirao, a tijekom dinastije Ming postao je paralelan s šest ministarstava i pet glavnih vojnih komisija, te je bio izravno odgovoran caru. Inspektori, poznati kao "oči i uši" cara, imali su zadatak nadzirati sve razine administracije kako bi spriječili zloupotrebe i osigurali da svi djeluju u skladu sa zakonima i interesima države. U političkom smislu, ovo je bilo razdoblje velike centralizacije vlasti, gdje su vladari dinastije Ming nastojali konsolidirati svoju moć kroz stroge administrativne kontrole. (Qing, 2004)

Cenzorski sustav nije bio jedinstvena pojava; njegove funkcije i utjecaj varirali su ovisno o razdoblju, političkim uvjetima i osobnostima careva. Svi aspekti cenzure, od imenovanja službenika do povratnih izvješća, bili su strogo kontrolirani. Cenzori su često bili zaduženi za održavanje političke stabilnosti, a imali su ovlasti nadziranja i kažnjavanja korumpiranih službenika. Njihova funkcija bila je usko povezana s carskim dvorom, što im je omogućavalo visoku razinu autonomije. Svaki inspektor nakon završetka svoje turneje morao je podnijeti izvještaj izravno caru, čime je pokazivao svoju odgovornost prema caru, a ne prema lokalnim moćnicima (Hucker, 1958)

No, s vremenom je ovaj sustav počeo propadati. Iako je u početku bio osmišljen kako bi suzbijao korupciju, sustav je postao opterećen vlastitim kontradikcijama. Korupcija je postala sveprisutna među samim inspektorima, što je dodatno oslabilo Ming dinastiju. Primjer inspektora Cui Chengxiua, koji je tijekom svoje službe u Huai'anu i Yangzhouu zloupotrijebio svoj položaj za osobnu korist, postao je tipičan slučaj degeneracije sustava. Inspektori su počeli koristiti svoje pozicije za osobne ciljeve, a cenzorski sustav, koji je u početku bio zamišljen kao sredstvo kontrole, postao je instrument vlasti za širenje njihove moći i održavanje dominacije, ali s ograničenim uspjehom (Yang, Wang, 2016)

Tijekom Qing dinastije, cenzorski sustav je postao još centraliziraniji, s posebnim fokusom na suzbijanje političke opozicije i osiguravanje stabilnosti carstva. Cenzori su imali značajnu moć, ali je njihov utjecaj na smanjenje korupcije bio ograničen zbog sveprisutne korupcije unutar sustava. Kao i tijekom Ming dinastije, i u Qing dinastiji inspektori su često koristili svoj položaj za osobne ciljeve, što

je narušilo učinkovitost sustava. Iako su cenzori imali formalnu nezavisnost, njihov rad je često bio podložan volji cara, čime se smanjivala njihova stvarna moć u borbi protiv korupcije.

Krajnji učinak cenzorskog sustava bio je stvaranje straha unutar birokracije, gdje su službenici oklijevali uvoditi radikalne ili inovativne politike zbog straha od kazne. Iako su pojedini cenzori bili kažnjeni zbog previše revnosne kritike imperijalnih politika, većina je radije odlučila umanjiti svoje kritike i ignorirati mnoge slučajeve lošeg upravljanja, čime je sustav postao neefikasan.

Prema Cenzorni nadzorni ured je bio podijeljen na tri grane (StudySmarter, 2024):

- *Palace Branch* – organizacijska jedinica odgovorna za nadzor ponašanja službenika tijekom prisustva bilo kakvih gostiju ili službenika u carevoj palači.
- *Admonishment Branch* – organizacijska jedinica odgovorna za nadzor ponašanja cara te brigu da se isti pridržava svojih dužnosti.
- *Detection Branch* – organizacijska jedinica odgovorna za nadzor ponašanja lokalnih službenika. Inspektori su obilazili zemlju kako bi osigurali ispravno obavljanje funkcija vlade i dobar rad lokalnih službenika.

Iako su funkcije tog nadzornog ureda bile očuvane u kasnijim kineskim vladama, uključujući Kinesku nacionalističku i, u manjoj mjeri, Kinesku komunističku vladu, institucija je efektivno okončana u Kini s padom Qing dinastije 1911. godine. Navedeni primjeri jasno pokazuju kako su se dinastičke cenzorske funkcije kroz stoljeća ukomponirale u strukture državne vlasti, no sustavi koji su u početku bili zamišljeni kao sredstva kontrole i očuvanja morala često su degenerirali zbog unutarnjih slabosti i političkih manipulacija.

4.3. Komunistički period i rane metode kontrole

Nakon što je Mao Zedong preuzeo vlast 1949. godine, Komunistička partija Kine (KPK) uspostavila je strogi sustav kontrole nad svim aspektima života građana. Informacijska kontrola postala je središnji element političke dominacije, a partijska ideologija prodrla je u sve sfere svakodnevnog života. Propaganda je bila sveprisutna, provodila se na radnim mjestima i u školama, a građani su bili poticani na javnu samokritiku, što je doprinijelo stvaranju atmosfere straha i nesigurnosti (Walder, 1988). Kroz te metode, strah je postao ključni mehanizam cenzure koji je održavao političku stabilnost, ali istovremeno gušio individualne slobode i poticao samocenzuru.

Tijekom Maoističkog razdoblja, cenzura je bila izrazito prisutna, a građani su se bojali kazni zbog čak i najmanjih odstupanja od službene partijske linije. To je dovelo do situacije u kojoj je svaka kritika, čak i one naizgled bezazlene poput kritiziranja mačke (riječ koja na kineskom zvuči slično kao Mao), mogla rezultirati ozbiljnim kaznama. Ova atmosfera straha bila je toliko intenzivna da su osobni odnosi između ljudi bili značajno izmijenjeni—prijateljstvo je zamijenjeno "drugarskim odnosom", gdje su privatne informacije postale opasne, a izdaja bila poticana (Link, 2002; Shirk, 1982).

Uloga medija u ovom razdoblju bila je strogo kontrolirana; novine, koje su ubrzo postale potpuno državne, služile su kao produžena ruka partije, a ne kao neovisni nadzor vlade. Mediji, uključujući radio, novine i televiziju, bili su vođeni središnjim, provincijskim i općinskim vlastima te su bili pod nadzorom Središnjeg propagandnog odjela KPK-a. Ova kontrola omogućila je partiji da oblikuje javnu percepciju i promovira službenu ideologiju, dok je istovremeno poticala masovnu mobilizaciju u skladu s ciljevima partije (Zhao, 1998).

Međutim, unatoč ideološkoj uniformnosti i totalitarnoj kontroli, Maoistički režim i kineski narod platili su visoku cijenu za ovakav oblik cenzure. Svijest građana i službenika o političkoj kontroli gušila je sposobnost vlade da prikupi stvarne informacije o učincima svojih politika, što je dovelo do ozbiljnih problema u ekonomskom planiranju. Veliki skok naprijed, tijekom kojeg je oko trideset milijuna ljudi umrlo od gladi krajem 1950-ih, dijelom se pripisuje strahu lokalnih dužnosnika od prijavljivanja stvarnih razina proizvodnje žitarica središnjim vlastima, što je dovelo do prijavljivanja napuhanih brojki (Li i Yang, 2005).

Takva intenzivna kontrola imala je i negativne posljedice na gospodarski rast. Velika količina trgovine s drugim zemljama nije bila moguća bez popuštanja restrikcija na razmjenu informacija s inozemstvom. Inovacije i poduzetništvo, koje zahtijevaju preuzimanje rizika, kreativnost i pristup najnovijim tehnologijama, bili su otežani zbog visoke razine straha koji je poticao izbjegavanje rizika. Milijuni ljudi bili su označeni klasnim oznakama koje su ih činile građanima drugog reda ili su bili zatvoreni u kineskim gulazima, čime su bili spriječeni u sudjelovanju u ekonomiji, unatoč visokoj razini obrazovanja i vještina koje su posjedovali (Huang, 1994).

U drugoj polovici Maoističkog razdoblja, kontrola nad svakodnevnim životima građana počela je podrivati legitimitet vlade i stvarati nezadovoljstvo među stanovništvom. Maoov cilj postizanja ideološke čistoće doveo je do Kulturne revolucije, desetljeća kaosa u Kini, tijekom su ubijeni milijuni ljudi, a društveni poredak bio potpuno poremećen. Iako je režim nastojao održati ideološku čistoću, metode kontrole informacija dodatno su destabilizirale kinesko društvo, a nezadovoljstvo ekstremnom ideološkom ljevicom stvorilo je otvor za neslaganje i potaknulo prve prosvjede (Teiwes i Sun, 2004).

Nakon Maoove smrti 1976. godine, Kina je krenula putem reformi pod vodstvom Deng Xiaopinga. Uvođenjem politika reformi i otvaranja 1978. godine, KPK je počela smanjivati svoje uplitanje u privatne živote građana i kontrolu nad medijima. Komercijalizacija medija bila je ključna promjena, koja je omogućila medijima da odgovore na potražnju građana za zabavnim sadržajem, kao i za ekonomskim, međunarodnim i političkim vijestima, čime se smanjio teret na vladine resurse (Stockmann, 2012).

Ovaj prijelaz omogućio je KPK-u da decentralizira svoju kontrolu, omogućujući medijima da igraju važnu ulogu u nadzoru lokalnih dužnosnika i poslovanja. Istraživačko novinarstvo o lokalnoj korupciji postalo je sve češće, a mediji su služili ne samo građanima, već i državi, otkrivajući nedostatke unutar sustava. Iako su ograničenja na slobodu tiska bila značajno olabavljena, unutar partije je postojao značajan politički sukob oko toga koliko slobodni mediji trebaju biti neposredno nakon reformi i otvaranja (Liebman, 2011).

Dok su tijekom Maoističkog razdoblja metode cenzure bile stroge, temeljene na strahu i represiji, kasniji periodi donijeli su promjene u pristupu informacijama. Kako je Kina započela svoj put prema tržišnoj ekonomiji i reformama, cenzura se postupno prilagođavala novim izazovima i ciljevima. Umjesto isključivog oslanjanja na strah, vlasti su sve više koristile suptilnije metode kontrole informacija, poput trenja i preplavlivanja, kako bi zadržale kontrolu nad informacijskim prostorom bez ugrožavanja ekonomskog razvoja i međunarodne suradnje. Ove promjene su omogućile kineskoj vladi da efikasnije balansira između kontrole nad informacijama i potrebe za gospodarskim rastom. Ovaj prijelaz od totalitarne do autoritarne cenzure, prilagođene novim tehnološkim uvjetima i društvenim okolnostima, postavio je temelje za ono što danas poznajemo kao moderno doba cenzure u Kini.

5. MODERNA CENZURA U KINI

Moderni period cenzure u Kini, koji započinje dolaskom Denga Xiaopinga na vlast 1978. godine, označava značajan pomak u odnosu na prethodne metode cenzure koje su se oslanjale na strah i represiju tijekom Maoističke ere. Dengove politike reformi i otvaranja bile su dijelom reakcija na široko rasprostranjeno nezadovoljstvo kineskih građana ekstremnom kontrolom koju je vlada provodila nad njihovim osobnim životima tijekom Kulturne revolucije. Ove reforme inicirale su povlačenje od intenzivne ideološke kontrole koja je karakterizirala Maoistički period, posebno u području medija i širenja informacija.

Jedan od ključnih aspekata Dengovih reformi bila je decentralizacija ekonomske kontrole s centralne vlasti na lokalne razine. Ova decentralizacija ne samo da je potaknula gospodarski rast, već je također zahtijevala ublažavanje državne kontrole nad medijima. Komercijalizacija medijske industrije postala je ključni aspekt ovog procesa. Mediji, koji su prethodno bili financirani od strane države, sve su više očekivali da generiraju prihod putem oglašavanja i prodaje, što im je omogućilo da se izravnije prilagode zahtjevima javnosti za zabavom, ekonomskim vijestima i međunarodnim informacijama (Lynch, 1999; Stockmann, 2012).

Ovaj pomak prema komercijalno vođenom medijskom okruženju, međutim, nije rezultirao potpunom slobodom tiska. Tijekom 1980-ih, unutar Kineske komunističke partije (KPK) postojao je stalni sukob oko toga koliko bi mediji trebali biti slobodni. Visoki članovi Dengove vlade, poput Hua Yaobanga i Zhaoa Ziyanga, zagovarali su veću slobodu tiska, dok su konzervativniji članovi, poput Denga Liquna, smatrali da bi naglasak trebao biti na državnoj kontroli misli.

Unatoč značajnim koracima ka opuštanju kontrole nad protokom informacija u 1980-ima, KPK nije potpuno ukinula ograničenja govora ili medija. Kineski ustav iz 1982. godine počeo je jamčiti slobodu govora i izražavanja svim kineskim građanima, uključujući slobodu tiska, okupljanja i demonstracija. Komercijalizacija kineskih novina započela je 1979. godine s prvim oglasima, a postupno je tisak počeo zarađivati više prihoda od prodaje oglašavanja, a manje od državnih subvencija.

Iako su ograničenja za tisak bila značajno opuštena, sukobi unutar Partije oko slobode medija nastavili su se tijekom 1980-ih. Prominentni građani i dužnosnici sve su češće pozivali na proširenje slobode govora. Istaknuti vladini dužnosnici, poput Hu Jiweija, bivšeg urednika državnih novina "People's Daily", javno su pozivali na veću slobodu govora, naglašavajući kako sloboda govora može pridonijeti političkoj stabilnosti otkrivanjem pritužbi građana umjesto da ih skriva od vlade (Brady, 2008).

Kineska vlada također je tijekom 1980-ih decentralizirala kontrolu, počevši se oslanjati na medije kako bi osigurala da lokalni dužnosnici djeluju u interesu Partije. Istraživačko novinarstvo o lokalnoj korupciji prvi su put potaknuli članovi središnje vlade u 1980-ima, a taj se trend ubrzao u 1990-ima. Slobodniji mediji u decentraliziranoj državi mogli su poslužiti interesima države jednako koliko i interesima građana.

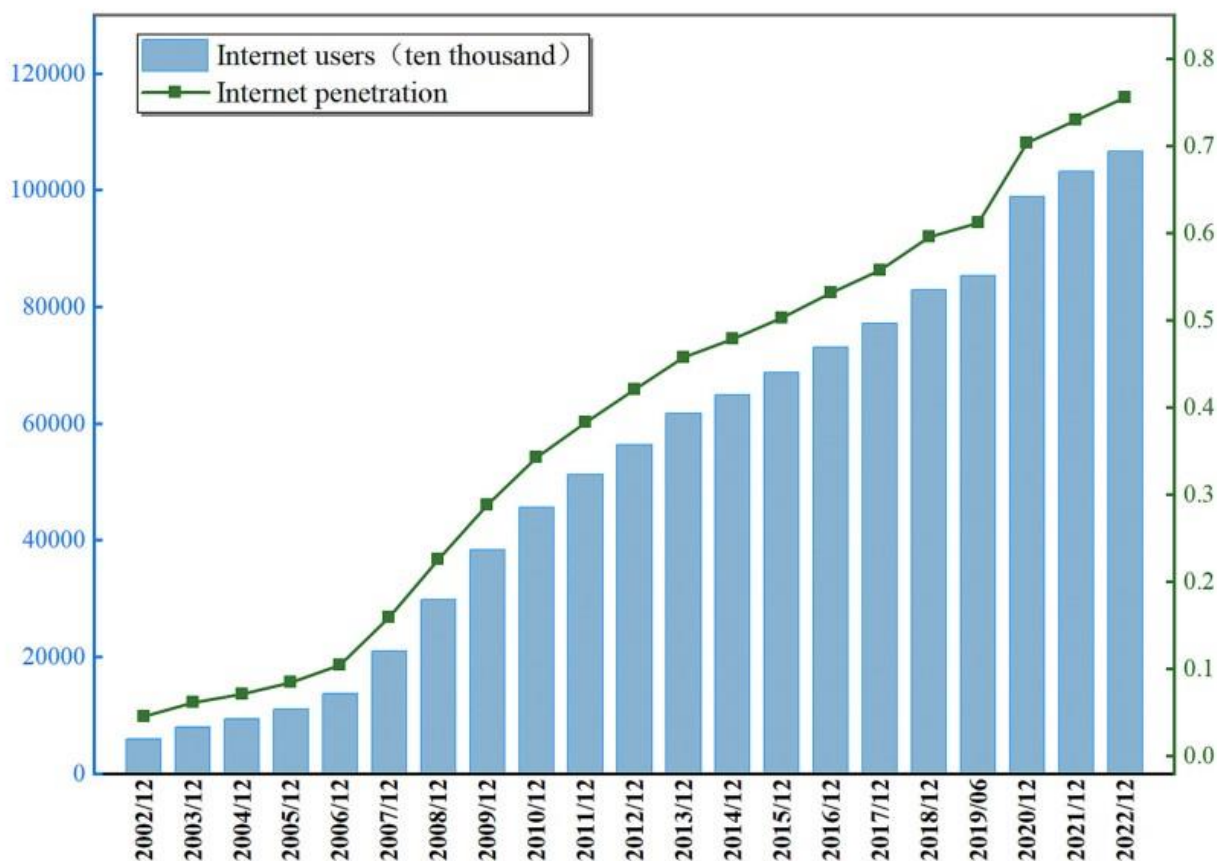
Unatoč napretku, desetljeće se okončalo u ozračju napetosti, posebno u svjetlu Tiananmenske krize 1989. godine. Ovaj događaj označio je prekretnicu u strategiji vlade prema medijima i tisku. Iako će specifični visoko profilni slučajevi, poput Tiananmena, biti detaljnije obrađeni u kasnijim poglavljima, vrijedi napomenuti kako je nakon krize došlo do snažnog povratka represivnih mjera, što je rezultiralo velikim pojačanjem cenzure i nadzora nad medijima i društvom u cjelini.

S obzirom na transformacije koje je Kina prošla u razdoblju nakon 1978. godine, postaje jasno kako je moderni sustav cenzure usko povezan s potrebama vlasti za održavanjem političke stabilnosti dok se istodobno suočava s izazovima rastuće ekonomske integracije i globalizacije. Kako se kinesko društvo otvaralo prema svijetu, cenzura se sve više morala prilagođavati novim medijima i tehnologijama, što će postati posebno vidljivo s pojavom interneta. Upravo će ta nova globalna povezanost, uz internet kao glavni katalizator, dovesti do toga da će cenzura u Kini postati vidljivija i jasnija očima šire međunarodne javnosti, čineći taj fenomen neizbježnim dijelom globalnog diskursa o slobodi govora i informacija.

5.1. Digitalna i internet cenzura

Dolaskom interneta u Kinu 1995. godine, situacija se dramatično promijenila. Prije toga, kineska vlada se suočavala s izazovom kontrole informacija koje su bile distribuirane putem tradicionalnih medija, ali s pojavom interneta taj je izazov postao znatno složeniji. Tradicionalni model prijenosa informacija, u kojem je nekoliko medijskih kompanija prenosilo vijesti široj javnosti, zamijenjen je modelom u kojem su obični građani mogli lako doprinosti sadržaju na mreži i dijeliti vijesti i mišljenja jedni s drugima. Iako bi se moglo očekivati da će vlada, zabrinuta za potpunu kontrolu nad informacijskim okruženjem, pokušati usporiti širenje interneta, dogodilo se suprotno. Kineska vlada agresivno je širila pristup internetu diljem zemlje, potičući razvoj online poduzeća, jer je povezivala te aktivnosti s gospodarskim rastom i razvojem (Hong, 2014).

Grafikon 1 Rast broja korisnika interneta u Kini 2002. - 2022.

Izvor: https://www.researchgate.net/figure/Scale-of-internet-users-and-internet-penetration-rate-in-China-2002-2022-Data-source_fig1_373370730

Međutim, istovremeno s promicanjem većeg povezivanja, vlada je razvijala metode kontrole informacija na mreži kako bi usmjeravala sadržaj dostupan na internetu. Već 1994. godine, vlada je izdala propise o korištenju interneta, naglašavajući da internet ne smije biti korišten za štetu državnih interesa. Ti su propisi postavili temelje za razvoj zakona i tehnologije koji omogućavaju veću kontrolu nad informacijama na internetu, uključujući filtriranje sadržaja, registraciju web stranica i sposobnost državnog nadzora. Jedan od specifičnih primjera takvih zakona je privremena mjera za upravljanje internetskom informacijskom mrežom, koja je donesena 1996. godine. Ovaj zakon postavio je osnovni okvir za regulaciju internetskih aktivnosti u Kini, zahtijevajući licenciranje pružatelja internetskih usluga i obaveznu prijavu sadržaja koji bi mogao ugroziti nacionalnu sigurnost.

Postojeće institucije zadužene za cenzuru proširile su svoj spektar djelatnosti kako bi obuhvatile i internet, a osnovane su i neke potpuno nove institucije s ciljem regulacije i kontrole internetskog prostora. Njihov je cilj otežati prosječnom korisniku pristup informacijama koje kineska vlada smatra

nepoželjnima, dok istovremeno zadržavaju ključne informacijske kanale pod kontrolom Komunističke partije Kine (CCP).

Središnja institucija za kontrolu informacija u Kini je CCP Propaganda Department (CCPPD), koji ima ovlasti nad cjelokupnim sadržajem u svim medijima, uključujući internet, mobilne telefone, tiskane publikacije, radio, televiziju, umjetnost i obrazovne materijale. CCPPD može izdavati direktive medijskim kućama i internet pružateljima usluga, naređujući im cenzuru ili promicanje određenih vrsta informacija (Shambaugh, 2007).

Jedan od konkretnih primjera kako CCPPD provodi svoje ovlasti su direktive koje ograničavaju izvještavanje o osjetljivim temama na internetu. Primjerice, tijekom 2011. godine, CCPPD je blokirao pretraživanja i online diskusije o "Jasminovoj revoluciji" kako bi se spriječilo širenje informacija o arapskim prosvjedima unutar Kine. Nadalje, 2015. godine, kada je medijska pažnja bila usmjerena na korupcijski skandal visokog dužnosnika Ling Jihua, CCPPD je izdao naredbu svim medijima i internetskim platformama da obustave izvještavanje o slučaju i uklone sve već objavljene članke. Također, nakon potonuća broda na rijeci Yangtze iste godine, medijima je naređeno da koriste isključivo službene izvore i izbjegavaju izvještavanje koje bi moglo izazvati paniku ili nezadovoljstvo među građanima.

Iako CCPPD igra ključnu ulogu u kineskom informacijskom sustavu, on svoje ovlasti delegira brojnim manjim institucijama unutar državnog aparata, koje su odgovorne za provođenje cenzure i propagande u različitim medijima. Među njima su State Council Information Office (SCIO), General Administration of Press and Publication, Ministarstvo kulture i Ministarstvo obrazovanja. Te institucije nadziru sve, od licenciranja izdavača do pretkontrola knjiga i nadzora novinara, uključujući i one strane

U 2013. godini, predsjednik Xi Jinping dodatno je pojačao nadzor nad internetskim sadržajem osnivanjem nove administracije pod nazivom Cyberspace Administration of China (CAC). CAC je osnovan kako bi centralizirao i poboljšao nadzor nad internetskim sadržajem, uključujući gašenje web stranica koje ne udovoljavaju cenzorskim pravilima i povećanje prisutnosti vladine propagande na internetu. Ovo tijelo izravno je pod kontrolom Xi Jinpinga i ima ovlasti duplicirati neke od funkcija postojećih ministarstava, ali s većim fokusom na osiguravanje strogog provođenja internetske cenzure (Buckley, 2011).

CAC i ostale institucije koriste razne zakone i propise za kontrolu informacija u svojim nadležnostima. Zakoni o cenzuri u Kini obuhvaćaju širok spektar političkih diskursa, zabranjujući sve što "šteti interesima nacije", "širi glasine ili narušava društveni poredak", "vrijeđa ili kleveta treće strane" ili

"ugrožava nacionalno jedinstvo". Ova zakonska nejasnoća omogućuje državi maksimalnu fleksibilnost u provođenju tih propisa, osiguravajući time kontrolu nad osjetljivim sadržajima u različitim razdobljima.

Vlada posebno nadzire infrastrukturu medija, a ne toliko same građane. CCPPD izdaje direktive tradicionalnim medijima, naređujući im da ne izvještavaju o određenim temama ili da promiču određene sadržaje. Online portali za vijesti ne smiju objavljivati vijesti koje nisu iz državnih izvora, osim ako sami ne posjeduju novinarsku licencu. CCPPD također izdaje upute društvenim mrežama za filtriranje sadržaja, naređujući im da brišu određene objave koje se odnose na kolektivne akcije, aktiviste, pornografiju ili kritiku cenzure (King, Pan, Roberts, 2014).

Nadalje, kineska vlada ne samo da može narediti tradicionalnim medijima da objavljuju određene članke i priče, već ima i mogućnost utjecati na sadržaj na internetu putem već spomenute metode "poplave" informacija. Ova metoda uključuje angažiranje tisuća anonimnih komentatora, takozvana vojska 50 centi, koji rade po nalogu vlade kako bi utjecali na javno mnijenje tijekom osjetljivih razdoblja. Prema studiji autora King, Pan i Roberts, kineska vlada godišnje proizvodi čak 488 milijuna 'lažnih' objava na društvenim mrežama kako bi skrenula pozornost građana s vijesti koje su kritične prema Komunističkoj partiji. (King, Pan, Roberts, 2017).

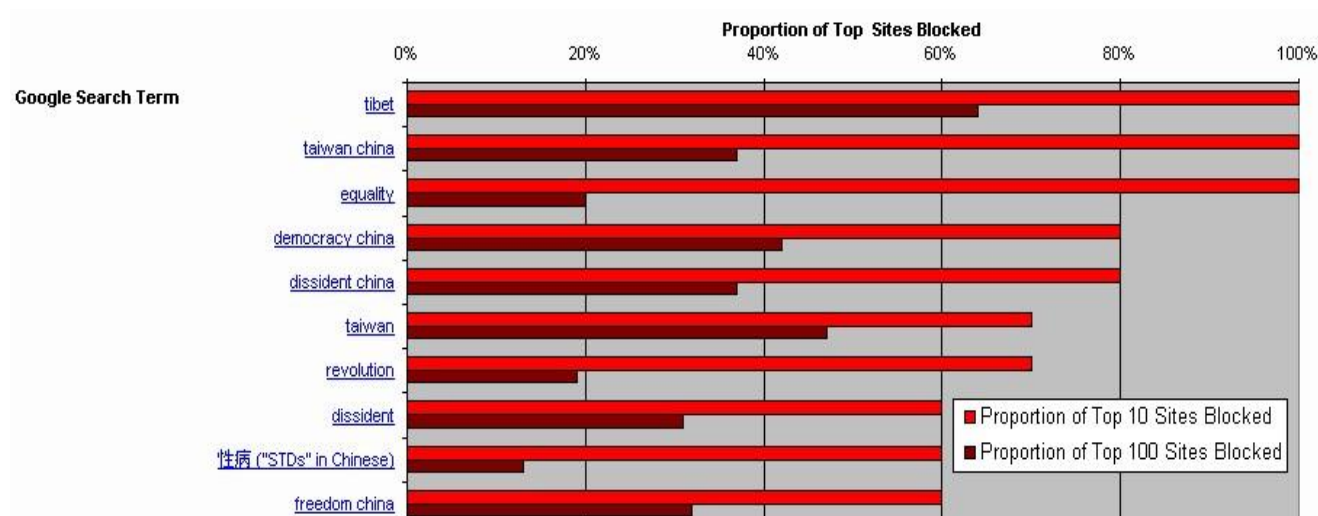
Kada se radi o međunarodnim web stranicama, gdje kineska vlada nema jurisdikciju nad izravnim kontroliranjem medija, primjenjuje se "Veliki Kineski Vatrozid" (Great Firewall). Ova tehnologija blokira određene web stranice izvan Kine, onemogućavajući kineskim građanima pristup sadržajima koje vlada smatra nepoželjnima. Veliki Kineski Vatrozid dovoljno je sofisticiran da cenzurira određene stranice ili slike, ali i uključuje nadzorne sposobnosti praćenja zahtjeva s računala unutar Kine prema stranim web stranicama.

Među najčešće korištenim metodama su DNS (Domain Name System) blokiranje, IP blokiranje, URL filtriranje i inspekcija paketa podataka (DPI - Deep Packet Inspection). DNS blokiranje sprječava korisnike da pristupe određenim domenama tako što lažira ili mijenja odgovore DNS poslužitelja, dok IP blokiranje cilja specifične IP adrese i onemogućava komunikaciju između korisnika u Kini i servera izvan zemlje. DPI tehnologija omogućuje detaljnu analizu sadržaja koji se razmjenjuje između korisnika i servera, što omogućava vladi da prepozna i blokira neželjeni sadržaj, čak i ako je enkriptiran.

Najčešće zabranjene pretrage i stranice uključuju one koje se odnose na politički osjetljive teme poput Tiananmen trga, Dalaj Lame, neovisnosti Tajvana, pokreta za demokraciju, te Falun Gong-a. Također,

međunarodne platforme poput Googlea, Facebooka, Twittera i YouTubea su potpuno blokirane, čime se građanima Kine onemogućava pristup globalnim društvenim mrežama i izvorima informacija.

Grafikon 2 Deset najčešće pretraživanih pojmova blokiranih u Kini

Izvor: [https://cs.stanford.edu/people/eroberts/cs181/projects/2010-](https://cs.stanford.edu/people/eroberts/cs181/projects/2010-11/FreedomOfInformationChina/the-great-firewall-of-china-background/index.html)

[11/FreedomOfInformationChina/the-great-firewall-of-china-background/index.html](https://cs.stanford.edu/people/eroberts/cs181/projects/2010-11/FreedomOfInformationChina/the-great-firewall-of-china-background/index.html)

Unatoč strogim metodama nadzora, prosječnom građaninu u Kini sustav kontrole informacija može izgledati kao da ima malo izravnih ograničenja. Internet je široko dostupan, a društvene mreže cvjetaju, čak i kada sadrže žestoke kritike kineske vlade. Mnogo kineskih građana nije svjesno postojanja cenzure ili ne zna da određene vrste cenzure postoje. Onima koji su svjesni cenzure i motivirani su za njezino zaobilaženje, cenzura predstavlja više neugodnost nego potpuni ograničavajući faktor (MacKinnon, 2008).

Cenzura u Kini, iako tehnički porozna, postaje učinkovit alat za kontrolu prosječnog građanina. Prosječni građani mogu pristupiti gotovo svim informacijama koje žele, ako pronađu vrijeme i resurse. Međutim, većina njih nije zainteresirana za politiku, prezaposlena je ili nije svjesna postojanja alternativnih informacija, te stoga većina građana konzumira sadržaj koji je relativno lako dostupan, često onaj koji je prioritetno promoviran od strane vladine informacijske infrastrukture.

No, ovaj sustav cenzure nije bez svojih rizika za kinesku vladu. Svaka vrsta cenzure ima svoje ekonomske i političke troškove. Mnoge kompanije koje posluju u Kini izvještavaju o tome kako informacijska frikcija, poput Velikog Kineskog Vatrozida, ima ozbiljan negativan utjecaj na njihovo poslovanje jer ograničava pristup tehnologijama. Kineske web stranice su opterećene troškovima zapošljavanja cenzora, što ih čini manje konkurentnima u međunarodnom poslovanju.

Strategija porodne cenzure također nosi rizike za vladu jer je moguće zaobići kontrolu informacija. Ova strategija oslanja se na pretpostavku da su građani dovoljno indiferentni da će biti zadovoljni informacijama koje im vlada omogućuje. No, određene vrste događaja, poput financijskih kriza, prirodnih katastrofa ili vladinih skandala, mogu stvoriti dovoljno jak poticaj za građane da potraže informacije koje bi inače mogli ignorirati.

Unatoč ovim rizicima, kineska vlada je značajno napredovala u upravljanju informacijama dok je istovremeno izbjegavala mnoge troškove povezane s tradicionalnim metodama cenzure. U usporedbi s informacijskom strategijom iz Mao Zedongove ere, koja je mikro-menadžirala svaki aspekt života građana, današnja strategija upravljanja informacijama je manje vidljiva i manje skupa. Ipak, i dalje omogućuje vladi da ima značajan utjecaj na to koje će informacije građani konzumirati.

Vladina strategija cenzure internetskih sadržaja u Kini, premda sofisticirana i sveobuhvatna, ipak nije bez svojih slabosti. Iako sustav omogućuje državi da zadrži kontrolu nad informacijama koje dolaze do većine građana, ostaje osjetljiv na događaje koji potiču građane da potraže informacije izvan okvira službene propagande. Takvi događaji uključuju financijske krize, prirodne katastrofe i političke skandale, koji mogu motivirati pojedince da istraže i dođu do alternativnih izvora informacija. U takvim trenucima, vlada je pod pritiskom da dodatno pojača kontrolu ili se suoči s rizikom da izgubi kontrolu nad informacijama (Tai, 2014).

Uspoređujući informacijski menadžment u Kini iz Mao Zedongove ere s današnjim, može se primijetiti značajan napredak u sofisticiranosti i fleksibilnosti pristupa. Dok je Maoistička strategija bila izravna i sveprisutna, današnja strategija temelji se na poroznim granicama koje omogućuju određeni stupanj slobode, ali ipak drže većinu građana pod kontrolom. Ova promjena u strategiji omogućuje Kini da se prilagodi promjenama u globalnom okruženju i tehnološkom napretku, dok istovremeno minimizira troškove i negativne posljedice represivnijih oblika cenzure (Shambaugh, 2007).

U skladu s tim, jasno je kako kineska strategija cenzure ima svoje slabosti s obzirom da se pokazala iznimno učinkovita u održavanju političke stabilnosti i kontrole informacija. No, kako se svijet sve više globalizira, a tehnologija napreduje, kineska vlada će se suočavati s novim izazovima u održavanju kontrole nad informacijama.

5.2. Studije slučaja: Visokoprofilni slučajevi cenzure

Cenzura u Kini obuhvaća širok spektar aktivnosti usmjerenih na kontrolu informacijskog prostora u zemlji, uključujući medije, internet i kulturnu produkciju. Ove mjere nisu samo izolirane reakcije na pojedinačne događaje, već su dio sustavne strategije koja se provodi kroz različite sektore i industrije. Kineska vlada koristi sofisticirane tehnike cenzure kako bi oblikovala javno mnijenje, eliminirala sadržaje koji bi mogli destabilizirati društvo i zaštitila službeni narativ. Ova praksa ilustrira važnost informacijske kontrole u očuvanju političke stabilnosti i očituje se u brojnim visokoprofilnim slučajevima cenzure koji su privukli međunarodnu pozornost.

5.2.1. Tiananmen Trg

Incident na Tiananmen trgu, koji se dogodio 4. lipnja 1989. godine, predstavlja jedan od najznačajnijih trenutaka u modernoj kineskoj povijesti, ali i ključnu točku u razvoju cenzure u toj zemlji. Prosvjedi su započeli kao mirni skupovi studenata i radnika koji su tražili političke reforme, slobodu govora i kraj korupcije. S vremenom, ti prosvjedi su se proširili diljem Kine, kulminirajući masovnim okupljanjem na Tiananmen trgu u Pekingu. Iako su prosvjednici tvrdili da nisu protiv države niti partije, već su jednostavno tražili dijalog s vlastima, kineska vlada je prosvjede doživjela kao ozbiljnu prijetnju svojoj vlasti. (Xie, 2019)

Tijekom prosvjeda, kineski mediji su imali relativno veću slobodu nego inače. Reformistički nastrojeni članovi Partije dopuštali su novinama da otvoreno pišu o situaciji, pa čak i da podupiru prosvjednike. Međutim, kako su prosvjedi eskalirali, tako je i vlada počela mijenjati svoj pristup. Dana 26. travnja, „People’s Daily“, službeni glasnik Komunističke partije Kine, označio je studentski pokret kao „nered“, što je dodatno raspalilo bijes prosvjednika. Ovo označavanje prosvjednika kao prijetnje režimu predstavljalo je početak radikalizacije prosvjeda, što je kulminiralo uvođenjem vojnih snaga u Pekingu i nasilnim suzbijanjem prosvjeda.

U noći između 3. i 4. lipnja, kineska Narodna oslobodilačka vojska (PLA) upotrijebila je silu kako bi uklonila prosvjednike s trga. Pritom je došlo do masovnih žrtava, pri čemu broj stradalih varira od nekoliko stotina do nekoliko tisuća, ovisno o izvorima. Ovaj događaj, poznat kao Masakr na Tiananmen trgu, izazvao je međunarodnu osudu i uvelike utjecao na percepciju Kine u svijetu.

Odmah nakon masakra, kineska vlada započela je opsežnu akciju cenzure kako bi suzbila informacije o događajima na Tiananmen trgu. Mediji su brzo stavljeni pod strogu kontrolu, a novinari, aktivisti i akademici koji su podržavali prosvjednike bili su uhićeni ili prisiljeni na šutnju. Primjerice, liberalni

dnevnik "World Economic Herald" u Šangaju, koji je izražavao simpatije prema prosvjednicima, bio je zatvoren. Cenzura se nije zaustavila na tiskanim medijima; vlada je uvela i stroge mjere kontrole nad televizijskim i radio prijenosima, kako bi osigurala da se službena verzija događaja - koja je prosvjede opisivala kao kontrarevolucionarni ustanak - proširi diljem zemlje.

Masakr na Tiananmen trgu označio je prekretnicu u strategiji kontrole informacija u Kini. Nakon 1989. godine, kineska vlada nije se vratila na potpunu represiju kakva je postojala u Mao Zedongovoj eri, ali je razvila sofisticiraniji sustav cenzure. Umjesto otvorene represije, vlada je usvojila pristup koji je bio manje invazivan za prosječnog građanina, ali jednako učinkovit u kontroliranju javnog mnijenja. Ovaj sustav uključivao je filtriranje sadržaja na internetu, kontrolu društvenih mreža i stroge zakone koji su omogućili vladi da suzbija slobodu izražavanja.

Jedan od ključnih elemenata cenzure u vezi s incidentom na Tiananmen trgu bio je potpuni informacijski embargo na bilo kakve diskusije o događajima iz lipnja 1989. godine. Kineska vlada ne samo da je aktivno suzbijala izvještaje o masakru unutar zemlje, već je također poduzela korake kako bi spriječila širenje informacija izvan Kine. Ova cenzura je uključivala ne samo zabranu određenih pojmova i slika na društvenim mrežama, već i upotrebu tehnologije za blokiranje stranih izvora informacija.

Činjenica da je od incidenta na Trgu Tiananmen prošlo preko 30 godina ne obeshrabruje kinesku vladu u naporima cenzuriranja. Kineske vlasti neumorno rade na suzbijanju sjećanja na događaje iz lipnja 1989. godine te koriste niz represivnih mjera kako bi spriječile javnu raspravu i reviziju službenog stava o krvavom obračunu s prosvjednicima. Kroz politički nadzor, cenzuru medija, ograničenje internetskog sadržaja i progon pojedinaca, kineska vlada sustavno blokira bilo kakve pokušaje da se ponovno procijeni povijest ili da se obznane nepravilnosti u državnom odgovoru na prosvjede.

Jedan od najvidljivijih primjera ove represije je persekucija onih koji traže javnu reviziju događaja. Obitelji žrtava, poput grupe Tiananmen Majke koju predvodi Ding Zilin, redovito su pod nadzorom vlasti, osobito uoči obljetnica. Ding, čiji je sin ubijen 4. lipnja 1989., zajedno s drugim članovima grupe, podvrgnuta je pritiscima i prijetnjama kako bi ih se spriječilo da javno izražavaju svoju tugu i traže odgovornost. Njihove akcije za pravdu i priznanje stradanja njihovih najmilijih cenzurirane su i ograničene, a sigurnosne snage ih rutinski prate i maltretiraju (Human Rights Watch, 2023).

Drugi primjeri cenzure uključuju liječnike i bivše vojnike koji su bili izravni svjedoci događaja. Jiang Yanyong, vojni kirurg koji je liječio žrtve masakra, pozvao je kineske vlasti da ponovno procijene svoje postupke. Kao odgovor, kineske sigurnosne snage zatvorile su ga i stavile pod kućni pritvor, čime je

jasno pokazano koliko se režim odlučno obračunava s bilo kakvim odstupanjem od službene verzije događaja. Sličnu sudbinu doživjeli su i drugi svjedoci i sudionici, poput bivšeg vojnika Zhang Shijuna, koji je javno zatražio službenu reviziju događaja, a ubrzo nakon toga je uhićen (Human Rights Watch, 2023).

Kineska cenzura informacija o Trgu Tiananmen proširuje se i na internetske pretrage. Ključni pojmovi povezani s događajima, poput "4. lipnja" ili slike "Tank Man-a", filtrirani su ili potpuno blokirani. Kineski korisnici interneta koji pokušaju pretraživati te termine često dobivaju poruke poput "stranica nije pronađena", što jasno upućuje na sustavnu cenzuru i ograničenje pristupa informacijama. Kineski mediji su također pod strogim nadzorom; svaki pokušaj objavljivanja tekstova o prosvjedima rezultira ozbiljnim sankcijama. Primjerice, 2007. godine urednici novina Chengdu Evening News bili su otpušteni zbog objave malog oglasa u kojem su odali počast žrtvama masakra (The World, 2016)

Jedan od najefikasnijih načina suzbijanja sjećanja na Trg Tiananmen jest filtriranje pretraga. Umjesto potpune zabrane, kineske vlasti koriste tehniku preusmjerenja rezultata pretraga na bezopasne teme, poput rođendana i obljetnica, čime se odvraća pažnja od stvarnih povijesnih događaja. Ovo filtriranje stvara iluziju da je sjećanje na Trg Tiananmen zaboravljeno i nevažno, dok se zapravo aktivno radi na njegovom brisanju iz kolektivne svijesti.

Kreativne alternative koje korisnici interneta koriste kako bi zaobišli cenzuru također su pod neprestanim nadzorom. Kineski netizeni često izmišljaju nove izraze, sinonime i fonetske varijacije kako bi izbjegli zabrane, no cenzori brzo prilagođavaju svoje algoritme kako bi blokirali te izraze čim ih otkriju. Ovaj beskonačni ciklus prilagodbe između korisnika i cenzora pokazuje koliko je kineska vlada odlučna u svojoj namjeri da spriječi bilo kakvu diskusiju o događajima iz lipnja 1989. godine (The World, 2016).

Unatoč strogim mjerama cenzure, incident na Tiananmen trgu ostaje simbol borbe za slobodu govora i politička prava, kako unutar Kine, tako i u svijetu. Međunarodni pritisak i dalje igra važnu ulogu u održavanju sjećanja na ove događaje živim, iako kineska vlada čini sve što je u njenoj moći da spriječi bilo kakvu diskusiju o Tiananmen trgu unutar svojih granica. Ovaj incident je pokazao kako kineska vlada koristi cenzuru ne samo kao alat za održavanje političke stabilnosti, već i kao sredstvo za oblikovanje nacionalnog identiteta i povijesnog narativa.

Ovi događaji i mjere cenzure koje su uslijedile nakon njih ukazuju na važnost kontrole informacija u održavanju autoritarnog režima u Kini. Kineska vlada je svjesna moći informacija i stoga ulaže velike resurse u razvoj sustava cenzure koji je sposoban kontrolirati protok informacija unutar i izvan zemlje.

Incident na Tiananmen trgu stoga nije samo povijesni događaj, već i trajni podsjetnik na borbu za kontrolu nad informacijama i narativima u modernoj Kini.

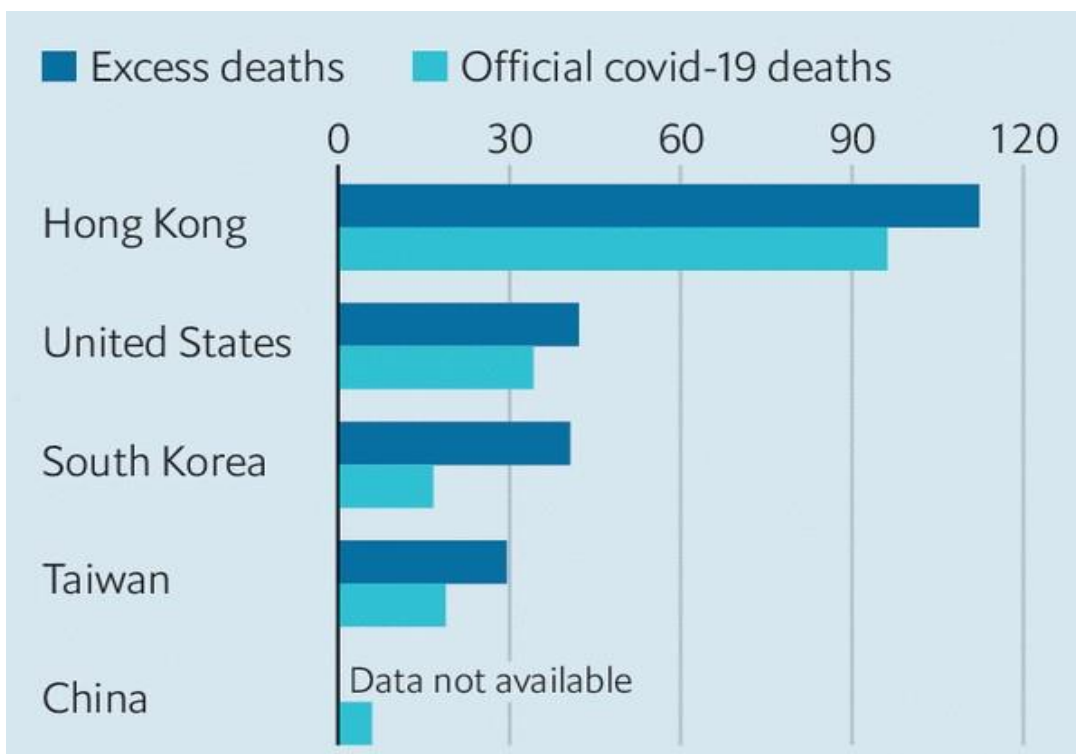
5.2.2. COVID-19

Pandemija COVID-19, uzrokovana virusom SARS-CoV-2, započela je krajem 2019. godine u kineskom gradu Wuhanu. Ubrzo nakon prvih zabilježenih slučajeva zaraze, virus se počeo širiti na druge dijelove Azije, a zatim i diljem svijeta početkom 2020. godine. Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) proglasila je izbijanje COVID-19 javnozdravstvenom krizom od međunarodnog značaja 30. siječnja 2020., dok je 11. ožujka iste godine WHO proglasio pandemiju (Rigby, 2023). Pandemija je u kratkom vremenu prerasla u globalnu zdravstvenu krizu, uzrokujući značajne promjene u svakodnevnom životu, gospodarstvu i politici.

Od samog početka pandemije, kineska vlada bila je suočena s izazovom kontrole informacija o širenju virusa. Prvi slučajevi zabilježeni su u Wuhanu još u studenom 2019. godine, no lokalne vlasti i zdravstvene službe su u početku podcijenile ozbiljnost situacije. Informacije o novom virusu su cenzurirane, a pokušaji lokalnih zdravstvenih djelatnika da upozore javnost bili su suzbijeni. Kineska vlada odlučila je kontrolirati narativ o pandemiji, kako bi se izbjegla panika i zadržao politički autoritet. Ova politika kontrole informacija uključivala je i represiju nad zviždačima, uključujući i dr. Li Wenlianga, koji je prvi upozorio na pojavu novog virusa.

Kineska vlada je poduzela brojne mjere kako bi minimizirala informacije o širenju virusa. Na početku pandemije, vladini dužnosnici su umanjivali rizike i tvrdili da nema dokaza o prijenosu virusa s čovjeka na čovjeka, unatoč očitim dokazima. Cenzura i represija u ovoj fazi uključivale su uhićenja novinara i građana koji su dijelili informacije o izbijanju bolesti. Vlada je također manipulirala informacijama u međunarodnim medijima, pokušavajući oblikovati globalni narativ o pandemiji na način koji bi koristio političkim interesima Kine.

Grafikon 3 Diskrepancija u prikazu stvarnog broja umrlih u Kini od posljedica COVID-19 (2022.)

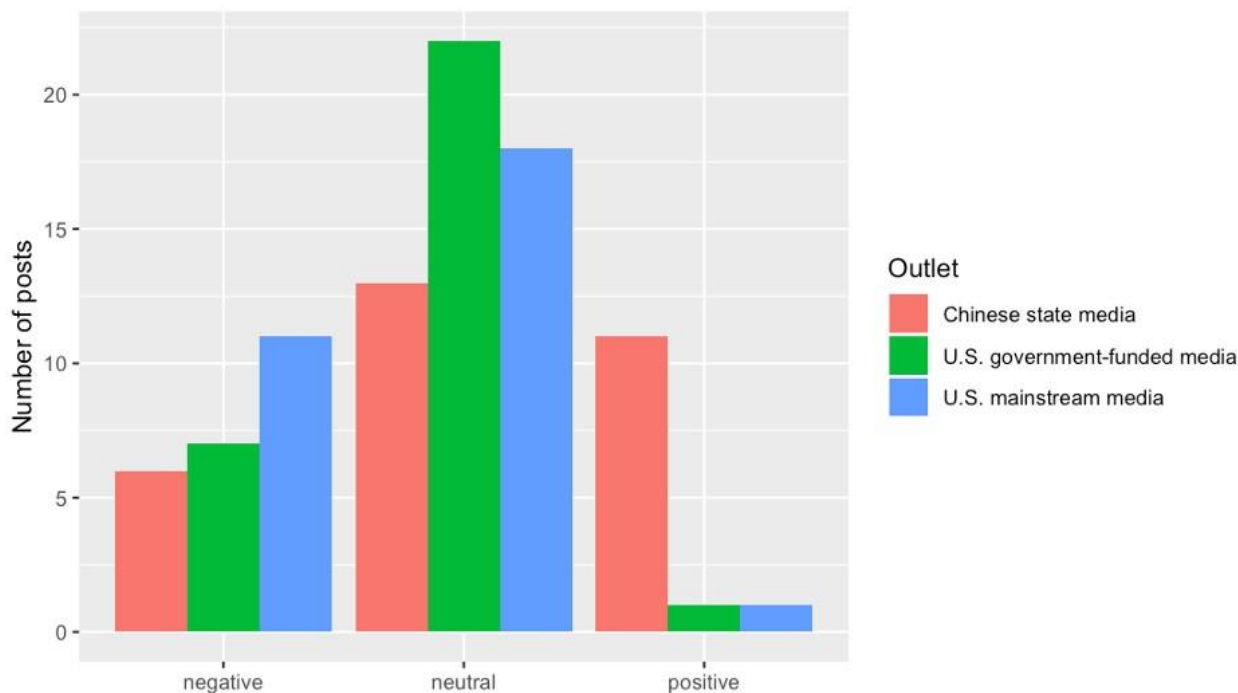

Izvor: <https://www.economist.com/china/2023/02/02/will-we-ever-know-how-many-people-died-of-covid-19-in-china>

Globalni odgovor na pandemiju bio je obilježen nesigurnošću i nedostatkom informacija u ranim fazama. Dok su se mnoge zemlje oslanjale na informacije koje su dolazile iz Kine, širenje dezinformacija i teorija zavjere otežalo je borbu protiv pandemije. Kineska vlada je, suočena s međunarodnim kritikama zbog načina na koji je upravljala početkom pandemije, prešla u ofenzivu, šireći dezinformacije i teorije zavjere o podrijetlu virusa. Primjerice, kineski dužnosnici i mediji počeli su širiti tvrdnje da je virus možda potekao iz SAD-a ili drugih dijelova svijeta, a ne iz Kine, što je dodatno zakompliciralo međunarodne odnose i suradnju u borbi protiv pandemije.

Jedan od ključnih aspekata kineske strategije cenzure tijekom pandemije bilo je kontroliranje narativa o samom virusu i njegovu širenju. Kineska vlada koristila je sve raspoložive alate za suzbijanje informacija koje su mogle štetiti njenom imidžu, uključujući cenzuriranje ključnih pojmova na internetu, uklanjanje postova na društvenim mrežama i zatvaranje web stranica. Ove mjere nisu bile ograničene samo na domaće korisnike; kineski državni mediji također su igrali ulogu u širenju dezinformacija na međunarodnoj razini, koristeći društvene mreže i druge platforme za promicanje službenih stavova.

Grafikon 4 Distribucija negativnih, neutralnih i pozitivnih objava u državnim medijima - Kina vs US

Izvor: <https://misinforeview.hks.harvard.edu/article/pandemics-propaganda-how-chinese-state-media-creates-and-propagates-ccp-coronavirus-narratives/>

Uloga dezinformacija bila je značajna, osobito kada je riječ o teorijama zavjere vezanim za podrijetlo virusa. Kineska vlada, suočena s rastućim kritikama iz inozemstva, odlučila je aktivno širiti te teorije, koristeći ih kao alat za odvratanje pažnje od vlastite odgovornosti za početak pandemije. Ovaj pristup dodatno je narušio povjerenje između Kine i međunarodne zajednice, što je otežalo globalni odgovor na pandemiju.

S vremenom, kineska strategija cenzure i dezinformacija evoluirala je kako bi se prilagodila promjenjivim okolnostima pandemije. Kineski mediji i vlasti nastavili su kontrolirati informacije, promičući pozitivne vijesti o uspjesima u suzbijanju virusa, dok su istodobno suzbijali kritike i negativne vijesti. Ova strategija imala je za cilj očuvanje stabilnosti unutar zemlje, ali je također imala značajan utjecaj na percepciju Kine u svijetu.

Osim cenzure i širenja dezinformacija, kineska vlada koristila je i tradicionalnu kinesku medicinu (TCM) kao alat u borbi protiv COVID-19. Vlada je promovirala TCM kao učinkovit način liječenja virusa, iako su mnogi stručnjaci sumnjali u njegovu učinkovitost. Ovaj potez bio je dio šire strategije promocije kineske kulture i medicinske tradicije, ali i pokušaj da se umanjí oslanjanje na zapadne medicinske metode.

Dok se svijet suočavao s pandemijom, kineska vlada nastavila je jačati svoju kontrolu nad informacijama, koristeći različite tehnike za oblikovanje javnog mnijenja. Korištenje društvenih mreža, propagande i cenzure postalo je ključno oružje u ovoj borbi, a kineska vlada pokazala je svoju sposobnost da kontrolira i upravlja informacijama u situaciji globalne krize.

Cenzuriranje i ušutkivanje istaknutih glasova koji su ukazivali na korištenje politike nulte tolerancije na COVID-19. Jedan od najpoznatijih primjera je dr. Zhong Nanshan, vodeći kineski stručnjak za respiratorne bolesti, čije su izjave bile djelomično cenzurirane. Nakon što je u travnju 2020. objavio članak u kojem je predložio postepeno otvaranje zemlje i naveo da dugoročna primjena rigorozne politike nije održiva, kineska verzija članka ubrzo je uklonjena. Službeni mediji su preplavili tražilice djelomičnim citatima koji su iskrivljavali njegovo stajalište, prikazujući ga kao podršku postojećoj strategiji, dok su njegova upozorenja o nužnosti promjena ostala skrivena (Freedom House, 2022).

Financijski analitičari također su postali žrtve cenzure kada su pokušali upozoriti na negativne ekonomske posljedice koje su pratile zatvaranja. Hao Hong, poznati tržišni strateg iz Hong Konga, izgubio je pristup svojim profilima na društvenim mrežama nakon što je objavio nekoliko pesimističnih prognoza o kineskom gospodarstvu. Njegov račun na platformi Weibo, koji je imao tri milijuna pratitelja, bio je zatvoren, a njegov WeChat profil suspendiran. Drugi ekonomisti i menadžeri fondova također su bili cenzurirani nakon što su javno izražavali zabrinutost zbog ekonomskih padova, čime je Kina pokazala sklonost gušenju svake rasprave koja bi mogla dovesti u pitanje stabilnost sustava (Freedom House, 2022).

Javne osobe i influenceri nisu bili pošteđeni represije zbog svojih kritika vladinih mjera. Wang Sicong, sin milijardera Wanga Jianlina, suočio se s blokadom svog Weibo računa nakon što je postavio kritičke komentare o tradicionalnim kineskim lijekovima i odbio sudjelovati u obveznim testiranjima. Njegov primjer pokazuje kako su cenzorske mjere zahvatile ne samo stručnjake i analitičare, već i utjecajne javne ličnosti. Slično tome, poznati kineski reper Fang Lue bio je prisiljen povući svoju pjesmu "New Slave" s YouTubea, nakon što je pjesma postala popularna zbog otvorenog izražavanja frustracija građana Šangaja tijekom lockdowna (Freedom House, 2022).

Čak i međunarodna kritika bila je brzo ugušena. Kada je generalni direktor Svjetske zdravstvene organizacije (WHO), Tedros Adhanom Ghebreyesus, kritizirao kinesku strategiju u borbi protiv pandemije, kineski cenzori brzo su reagirali. Njegovi komentari, zajedno s povezanim hashtagovima i slikama, brzo su uklonjeni s kineskih društvenih mreža poput Weibo i WeChat, pokazavši da vlada neće tolerirati ni najmanje sugestije da njezine mjere nisu održive, čak ni od strane međunarodnih tijela (Freedom House, 2022).

Međutim, unatoč naporima kineske vlade, istina o pandemiji polako je izlazila na vidjelo. Zviždači, neovisni novinari i međunarodne organizacije nastavili su izvještavati o stvarnom stanju u Kini, unatoč riziku od represije. Njihova hrabrost i odlučnost pomogli su da se svijetu prenesu ključne informacije o početku pandemije i kineskoj reakciji na nju.

U zaključku, pandemija COVID-19 ne samo da je izazvala globalnu zdravstvenu krizu, već je i razotkrila složenu mrežu cenzure i dezinformacija u Kini. Kineska vlada iskoristila je pandemiju kao priliku za jačanje kontrole nad informacijama, koristeći sve raspoložive alate kako bi zaštitila svoj politički imidž i suzbila kritike. Unatoč tome, globalni odgovor na pandemiju pokazao je važnost transparentnosti i slobode informacija u suočavanju s takvim krizama.

5.2.3. Kontrola podataka u sferi interneta i tehnologije

Kineska cenzura daleko nadilazi izolirane slučajeve, obuhvaćajući gotovo svaki sektor društva i gospodarstva. Ovaj opsežni sustav kontrole informacija posebno se očituje u načinu na koji kineska vlada upravlja internetom i tehnološkim sektorom. Kineski koncept "suvereniteta u cyber prostoru" omogućuje državi da kontrolira internet unutar svojih granica, uključujući reguliranje protoka informacija, filtriranje sadržaja i nadzor nad internetskim aktivnostima.

Jedan od najznačajnijih primjera ove politike je zabrana Googleovih usluga u Kini, koja je uvedena 2010. godine nakon što je Google odbio cenzurirati rezultate pretrage prema kineskim standardima. Ova odluka dovela je do potpunog isključenja Googlea s kineskog tržišta, što je utjecalo na način na koji građani Kine pristupaju informacijama. Lokalni tehnološki giganti poput Baidua, Alibabe i Tencenta profitirali su od ove situacije, jer im je time omogućeno da dominiraju domaćim tržištem bez konkurencije zapadnih kompanija.

Slično tomu, zapadne društvene mreže poput Facebooka, Twittera i Instagrama također su zabranjene u Kini. Ove platforme bile su ciljane zbog svoje uloge u širenju informacija tijekom prosvjeda, kao što su oni na Trgu Tiananmen i u Hong Kongu. Na primjer, Facebook i Twitter zabranjeni su 2009. godine, dok je Instagram blokiran 2014. godine. Umjesto njih, kineska vlada promovira domaće platforme kao što su WeChat i Sina Weibo, koje su pod strogom kontrolom i nadzorom.

Videoigre su još jedno područje podloženo strogim cenzorskim pravilima. Kina, kao najveće tržište videoigara na svijetu, ima vrlo specifične zahtjeve koje međunarodne kompanije moraju zadovoljiti

ako žele poslovati u toj zemlji. Na primjer, igre koje prikazuju nasilje, kockanje ili nadnaravne elemente poput zombija ili duhova često se cenzuriraju ili potpuno zabranjuju. U mnogim slučajevima, igre se moraju prilagoditi tako da uklone određene sadržaje ili promijene vizualni izgled likova kako bi udovoljile regulatornim zahtjevima.

Osim videoigara, i tehnološki uređaji i softver podliježu kineskoj cenzuri. Kineska vlada posljednjih je godina intenzivirala svoje napore da smanji upotrebu zapadne tehnologije, zamjenjujući je domaćim rješenjima. Na primjer, u javnim institucijama i državnim poduzećima preferiraju se kineski procesori i operativni sustavi umjesto američkih rješenja poput Microsoftovog Windowsa. Ova strategija također uključuje zabranu prodaje određenih stranih proizvoda, kao što su čipovi proizvedeni od strane američkih kompanija.

Microsoftov operativni sustav Windows je primjer softvera koji je prilagođen za kinesko tržište, gdje je razvijena specijalna verzija Windowsa 10 za vladine institucije. Osim toga, Kina je u srpnju 2023. godine predstavila svoj prvi domaći operativni sustav otvorenog koda, OpenKylin, kao dio strategije za smanjenje ovisnosti o zapadnoj tehnologiji. Ova inicijativa uključuje i promociju domaće proizvodnje čipova, gdje se favoriziraju proizvodi kineskih kompanija poput Huaweija.

Cenzura se također proteže na medijske sadržaje poput filmova, televizijskih serija i knjiga, gdje se strogo kontrolira koje informacije i poruke mogu biti prikazane kineskoj javnosti. Primjerice, mnogi zapadni filmovi morali su proći kroz opsežnu reviziju kako bi se uklonili ili izmijenili sadržaji koji bi mogli biti politički osjetljivi ili kulturno neprihvatljivi. Ovaj trend pokazuje kako kineska vlada koristi cenzuru ne samo za održavanje političke stabilnosti, već i za oblikovanje kulturne i društvene paradigme unutar zemlje.

Nadalje, čak i proizvodi kao što su pametni telefoni i računalni programi podložni su cenzuri. Na primjer, kineske vlasti su 2023. godine zabranile upotrebu američkih procesora i operativnih sustava u državnim institucijama, kao dio šireg napora za smanjenje ovisnosti o stranoj tehnologiji i jačanje domaće proizvodnje. 2023. godina donijela je u zabranu korištenja Apple-ovih mobilnih uređaja u određenim vladinim uredima, a američki čipovi su u potpunosti zabranjeni za korištenje u kritičnoj infrastrukturi.

6. UTJECAJ CENZURE NA DRUŠTVO I MEĐUNARODNE ODNOSI

Cenzura u Kini ima dalekosežne posljedice koje nadilaze unutarnje društvene odnose, duboko utječući na međunarodne odnose i percepciju zemlje u globalnoj zajednici. Kroz sustavnu kontrolu informacija i ograničavanje slobode izražavanja, kineska vlada uspijeva oblikovati kolektivnu svijest unutar svojih granica, što rezultira homogenizacijom javnog mnijenja i smanjenjem prostora za pluralizam ideja. Međutim, ova politika također izaziva značajne napetosti na međunarodnoj sceni, gdje se Kina suočava s optužbama za kršenje ljudskih prava i narušavanje globalnih normi slobode informiranja. Pritom, cenzura ne samo da izolira kinesko društvo od vanjskih utjecaja, već i komplicira diplomatske odnose te trgovinske pregovore, često postajući središnja tema u razgovorima o ljudskim pravima i slobodnoj trgovini između Kine i drugih zemalja.

6.1. Utjecaj na društvenu i političku svijest

Iz svega navedenog, definitivno je moguće ustvrditi kako kineska cenzura predstavlja sofisticirani sustav kontrole koji, umjesto da u potpunosti blokira pristup informacijama, koristi suptilnije metode koje omogućuju manipulaciju društvenom i političkom svijesću. Takav oblik porodne cenzure postavlja prepreke u pristupu određenim informacijama, stvarajući tako uvjete u kojima većina stanovništva postaje politički neupućena. Kao rezultat toga, informacije koje bi mogle potaknuti kritičko razmišljanje ili političku akciju postaju teško dostupne, dok se većina građana usmjerava prema sadržajima koji su u skladu s državnim narativom. Ovakav sustav ne samo da oblikuje društvenu svijest već i ograničava mogućnosti za artikuliranje nezadovoljstva ili organiziranje opozicije.

Manipulacija političkih percepcija kroz kontrolu informacija ima dalekosežne posljedice na političku kulturu. Kineski režim koristi cenzuru kako bi oblikovao javno mnijenje, namjerno promovirajući sadržaje koji podržavaju vladinu politiku, dok istovremeno suzbija one koji bi mogli izazvati sumnju u legitimnost vlasti. Ova selektivna distribucija informacija omogućuje režimu da stvori iluziju konsenzusa i podrške među stanovništvom, što dodatno učvršćuje njegovu kontrolu. Istovremeno, građani su izloženi stalnom pritisku da prihvate službeni narativ kao jedinu istinu, što ograničava njihov kapacitet za kritičko promišljanje političkih pitanja.

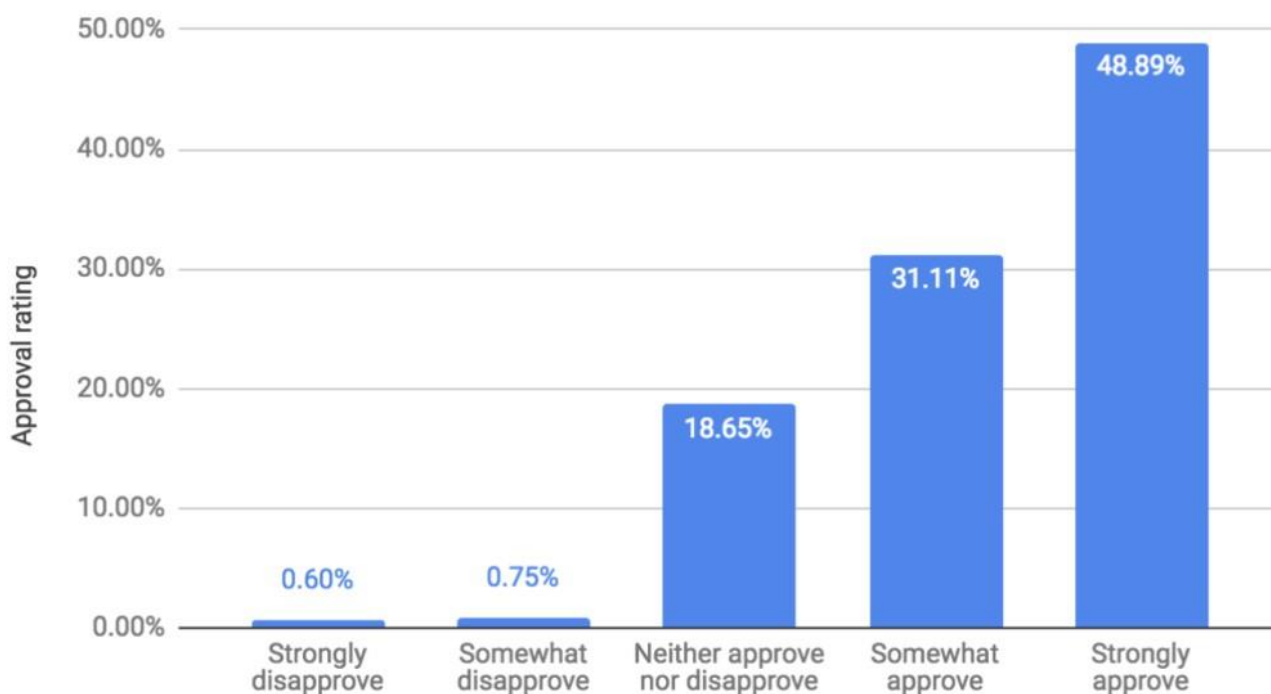
Ovakva strategija rezultira smanjenom političkom svijesću među širim dijelovima populacije. Dok politička elita ima resurse i motivaciju da zaobiđe cenzurne mehanizme, većina građana nema niti pristup, niti interes za traženje alternativnih izvora informacija. Ova situacija stvara društvo u kojem su

političke informacije segmentirane između onih koji mogu i žele pristupiti cenzuriranim sadržajima i onih koji su u potpunosti podložni državnoj propagandi.

Elita, koja je dovoljno obrazovana i tehnički potkovana da zaobiđe cenzurne barijere, ostaje svjesna političkih i društvenih dinamika koje šira populacija ne može percipirati. To rezultira situacijom u kojoj su elite sposobne sudjelovati u globalnim diskursima i imati pristup širem spektru informacija, dok je većina stanovništva izložena jednosmjernom toku informacija koje su filtrirane i kontrolirane od strane države.

Kineski nacionalni sustav društvenog kredita dodatno pojačava ovaj oblik kontrole, povezujući informacije o ponašanju građana s njihovim socijalnim i ekonomskim statusom. Ovaj sustav koristi podatke iz različitih izvora, uključujući digitalne tragove, kako bi ocijenio građane i utjecao na njihove mogućnosti unutar društva. U takvom kontekstu, pristup određenim informacijama može izravno utjecati na nečiji društveni kredit, čime se stvara dodatni poticaj za samocenzuru. Građani postaju svjesni da njihova sposobnost sudjelovanja u društvenom i ekonomskom životu ovisi o tome koliko se slažu s državnim narativom što i potvrđuje činjenica kako se naizgled velika većina kineskog stanovništva slaže s implementacijom ovog sustava (Wong, 2019).

Grafikon 5 Stupanj podrške nacionalnom sustavu državnog kredita u Kini (2023)

Izvor: https://goodtitevs.best/product_details/45564728.html

Državna kontrola postepeno se normalizira kroz sustavne napore da se cenzura učini nevidljivom, a pristup informacijama postane pitanje tehničke mogućnosti, a ne prava. Porozna cenzura djeluje tako da zamućuje granice između državne kontrole i tehničkih prepreka, što građanima otežava prepoznavanje kada su njihove informacije manipulirane. Ova neizvjesnost smanjuje motivaciju za traženje alternativnih izvora informacija, što rezultira pasivnošću i prihvaćanjem stanja stvari kao normalnog i neupitnog.

Osim toga, distrakcija i preopterećenje informacijama dodatno pridonose manipulaciji društvenom svijesću. Strategije poput poplave informacijama naročito su efektivne jer plasiraju informacije koje su irelevantne ili trivijalne te služe za odvratanje pažnje od važnih društvenih i političkih pitanja. Kada se stanovništvo suočava s ogromnom količinom sadržaja koji se stalno ažurira i promiče, postaje teže razlučiti važne informacije od nebitnih. U takvom informativnom okruženju, kritička politička pitanja bivaju potisnuta u drugi plan, što dodatno doprinosi apatiji i političkoj pasivnosti.

Rezultat ovih procesa je društvo u kojem većina građana ostaje izolirana od informacija koje bi mogle potaknuti kritičko razmišljanje ili političku akciju, dok se elite koje imaju sposobnost i resurse za zaobilaženje cenzure sve više odvajaju od ostatka populacije. Ovaj sustav omogućuje državi da učinkovito kontrolira društvenu i političku svijest bez upotrebe eksplicitne sile, koristeći suptilne, ali duboko ukorijenjene metode kontrole. Kroz normalizaciju takvog sustava, cenzura postaje ne samo sredstvo represije, već i ključni mehanizam za oblikovanje društvene stvarnosti u skladu s interesima države.

6.2. Ekonomija i inovacije

Prema podacima Svjetske banke, Kina je od početka svojih reformi i otvaranja ekonomije 1978. godine postigla impresivan gospodarski rast s prosječnom stopom rasta BDP-a od preko 9 posto godišnje, pri čemu je gotovo 800 milijuna ljudi uspjelo izaći iz siromaštva. Tijekom istog razdoblja, došlo je do značajnog poboljšanja pristupa zdravstvu, obrazovanju i drugim javnim uslugama, što je dodatno osnažilo ekonomski razvoj zemlje. Ovaj uzlet u ekonomiji transformirao je Kinu iz zemlje s niskim prihodima u zemlju srednjih prihoda, čineći je ključnim igračem na globalnoj ekonomskoj sceni. Međutim, unatoč ovim dostignućima, kineska ekonomija danas se suočava s ozbiljnim izazovima koji proizlaze iz strukturalnih neravnoteža i usporavanja gospodarskog rasta, što zahtijeva značajne prilagodbe kako bi se osigurala održivost budućeg rasta.

Iako je Kina uspjela eliminirati ekstremno siromaštvo 2020. godine, procjenjuje se da je 17,2 posto stanovništva 2023. godine još uvijek živjelo s manje od 6,85 dolara dnevno (prema standardima PPP-

a iz 2017. godine). Ovaj podatak ukazuje na postojanje značajnih ekonomskih nejednakosti unutar zemlje, unatoč općem gospodarskom napretku. Kina se sada suočava s potrebom za prelaskom s modela rasta temeljenog na investicijama i izvoznim proizvodima prema modelu koji se temelji na potrošnji i visokovrijednim uslugama.

Cenzura u Kini, posebno internet cenzura, igra ključnu ulogu u oblikovanju ekonomskog pejzaža. Državni aparat koristi cenzuru kako bi suzbio kritike i održao kontrolu nad ekonomskom percepcijom javnosti. Kineska vlada intenzivira napore u ograničavanju pristupa informacijama koje bi mogle destabilizirati povjerenje u ekonomiju, što uključuje cenzuriranje renomiranih ekonomista, financijskih analitičara i medijskih izvještaja koji nude pesimistična gledišta.

Ovaj oblik cenzure također ima ozbiljne posljedice za kineski poslovni sektor i inovacije. Strana ulaganja u Kinu pala su za 8 posto u 2023. godini, dosegnuvši najnižu razinu u posljednje tri godine. Pad povjerenja među domaćim i stranim investitorima može se djelomično pripisati restriktivnim politikama i nepovjerenju u stabilnost tržišta. Kineska burza je također u padu, pri čemu je CSI 300 indeks, koji prati najveće tvrtke u Šangaju i Shenzhenu, pao za 12 posto u prošloj godini.

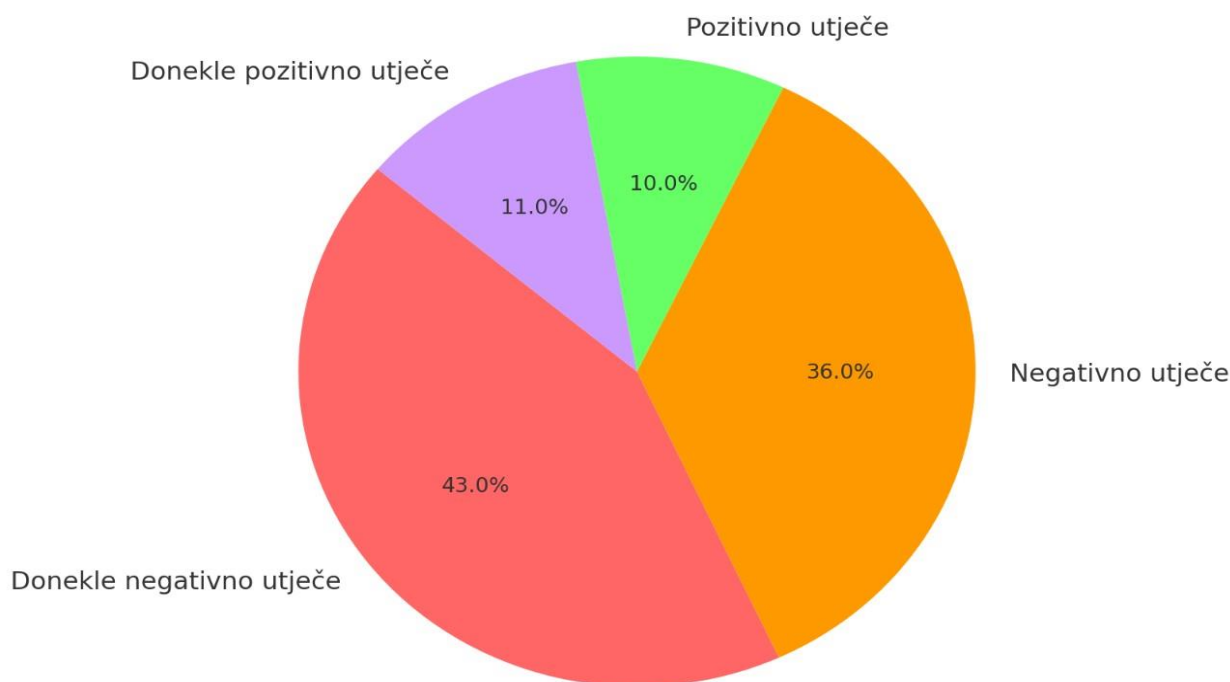
Cenzura nije ograničena samo na ekonomske analize, već utječe i na rad i produktivnost kineskih građana. Jačanje internetske cenzure, posebno tijekom politički osjetljivih razdoblja, ima izravan učinak na produktivnost online radne snage. Istraživanja pokazuju da povećana intenzivnost cenzure smanjuje radni učinak kineskih volontera na online platformama za 8 posto u odnosu na njihove kolege izvan Kine (Fan, Guan, 2023)

Utjecaj cenzure na ekonomski sektor dodatno ilustrira izvješće Američke gospodarske komore u Kini (AmCham China) iz 2016. godine, koje naglašava da veliki kineski vatrozid i druge mjere za inhibiciju slobodnog protoka informacija negativno utječu na sposobnost stranih tvrtki da posluju u zemlji. Prema ovom izvješću, 36% ispitanika vjeruje da cenzura negativno utječe na njihove operacije, dok 43% kaže da donekle negativno utječe. Samo 11% smatra da ima donekle pozitivan utjecaj, a 10% da ima pozitivan utjecaj na njihove operacije.

Cenzura interneta ne utječe samo na percepciju tržišta, već i na svakodnevne poslovne operacije. Prema istom izvješću, 77% ispitanika navodi da problemi s produktivnošću i nemogućnost dijeljenja podataka između globalnih timova zbog sporog pristupa web stranicama izvan Kine predstavljaju značajan problem. Osim toga, 71% ispitanika kaže da im je onemogućen pristup određenim web stranicama i izvorima ključnih informacija, što dodatno usporava njihove poslovne aktivnosti.

Kineska cenzura također ograničava inovacije u zemlji. Prema istom izvješću, 63% ispitanika kaže da ih nepouzdana ili nekonzistentni pristup i brzina interneta ometaju, što je rezultiralo time da je jedna od deset organizacija smanjila ulaganja u inovacije u zemlji. Osim toga, 56% ispitanika nije moglo koristiti određene online alate za svoje operacije, što je ograničilo potencijal novih digitalnih alata koji su dostupni u drugim regijama.

Grafikon 6 Utjecaj cenzure interneta na poslovanje stranih kompanija u Kini

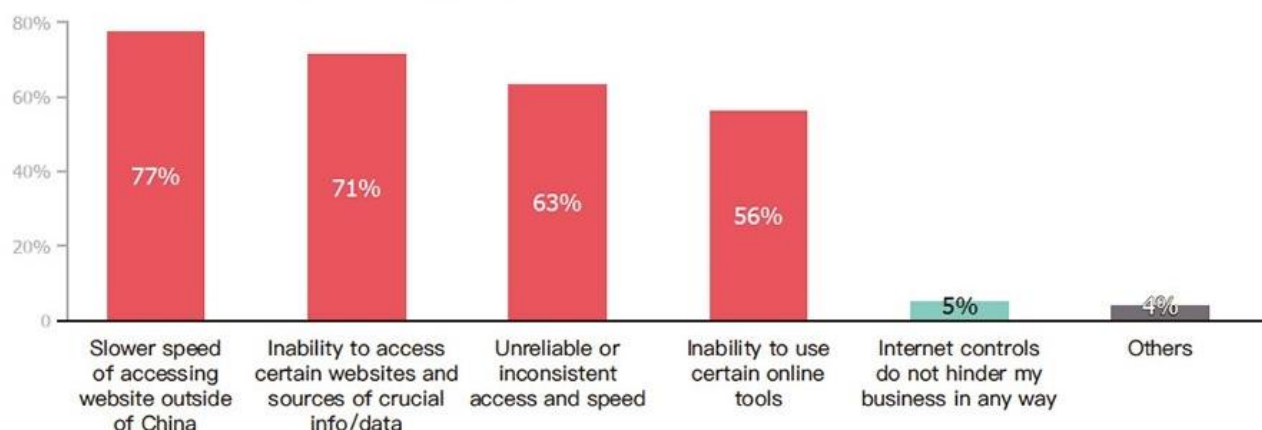

Izvor: Izrada autora prema: <https://www.consultancy.uk/news/12233/ipr-laws-and-internet-censorship-harm-us-businesses-in-china>

Ovi izazovi posebno su izraženi u kontekstu intelektualnog vlasništva, gdje su američke tvrtke u Kini suočene s većim rizicima curenja IP-a i prijetnjama sigurnosti podataka nego u drugim regijama. Čak 52% američkih tvrtki smatra Kinu većim rizikom za curenje IP-a i prijetnje sigurnosti podataka nego druge regije u kojima posluju što dodatno pojačava percepciju nesigurnosti i smanjuje spremnost za ulaganje u inovacije unutar kineskog tržišta.

Problemi s provedbom zakona o intelektualnom vlasništvu dodatno kompliciraju poslovanje u Kini. Iako su kineske vlasti svjesne štete koju kršenja IPR-a mogu nanijeti poslovnom okruženju, provedba ovih zakona i dalje zaostaje. Čak 40% ispitanika smatra da je provedba zakona o zaštiti poslovnih tajni neučinkovita, dok 20% kaže da je vrlo neučinkovita.

Grafikon 7 Najutjecajnije aspekti ograničenja interneta na poslovanje u Kini

Izvor: <https://www.consultancy.uk/news/12233/ipr-laws-and-internet-censorship-harm-us-businesses-in-china>

Sve ove prepreke koje cenzura postavlja pred poslovanje imaju dugoročne posljedice na ekonomsku otpornost i inovativnost Kine. Kako bi osigurala održivi ekonomski rast i privukla kvalitetna strana ulaganja, Kina će morati preispitati svoje pristupe cenzuri i stvoriti okruženje koje potiče slobodu informacija, inovacije i povjerenje u tržište. Ove promjene su ključne ne samo za domaći gospodarski rast, već i za globalnu ekonomsku poziciju Kine.

Kineska cenzura, unatoč svojoj namjeri da očuva političku stabilnost, značajno ograničava mogućnosti za inovacije unutar zemlje. Internet je ključan element današnje digitalne ekonomije, a većina poduzeća u razvijenom svijetu ima širok pristup necenzuriranim digitalnim alatima i podatkovnim tokovima. U Kini, međutim, internet cenzura sprječava pristup globalnim izvorima informacija, što ograničava sposobnost kineskih poduzeća da usvoje nove tehnologije i inovacije na globalnoj razini. To ne samo da ograničava kinesku konkurentnost na međunarodnom tržištu, već i otežava prijelaz na održiviji i inovativniji model ekonomskog rasta.

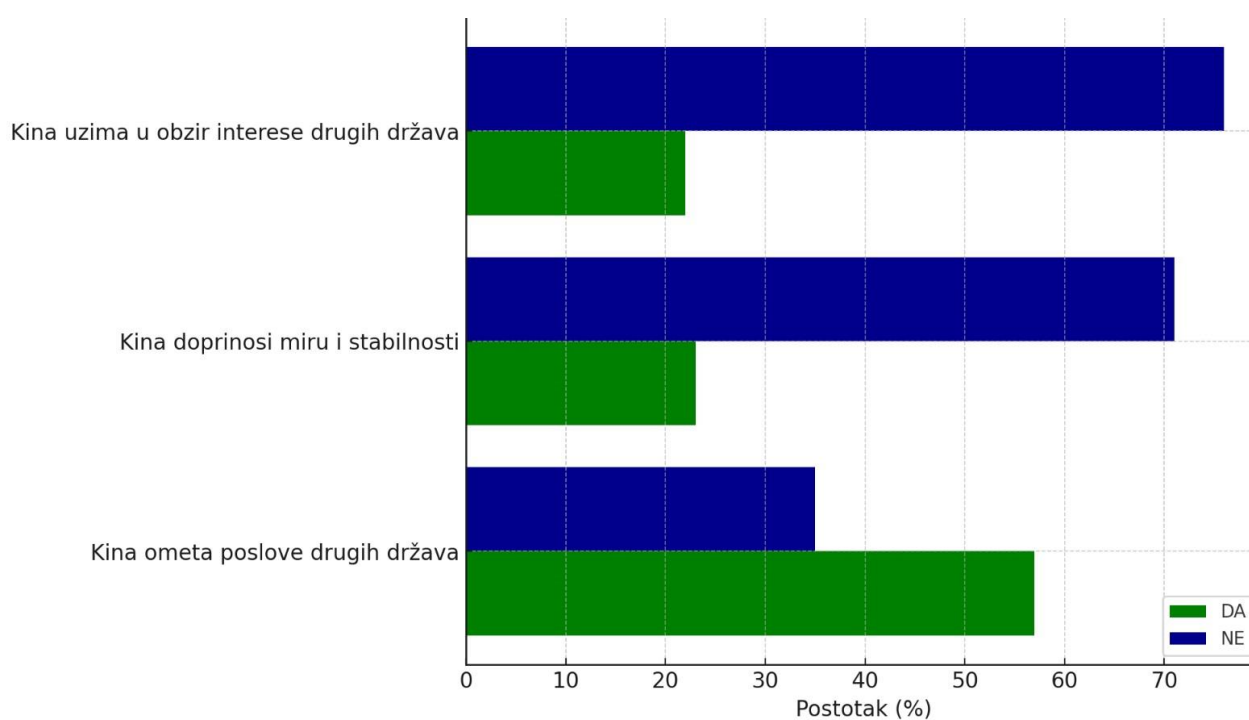
6.3. Međunarodni odnosi i globalna percepcija

Međunarodni odnosi i globalna percepcija Kine značajno su se promijenili u posljednjih nekoliko godina, posebno s obzirom na sve strožu cenzuru koju provodi kineska vlada. Cenzura se ne primjenjuje samo unutar kineskih granica, već se proširuje i na inozemstvo, gdje kineska vlada nastoji oblikovati percepciju i suzbiti kritike prema sebi. Ovakvi naponi kineske vlade doveli su do sve nepovoljnije percepcije Kine u međunarodnoj zajednici. Prema izvješću američkog Pew Research Centra, pod nazivom "Pristup Kine vanjskoj politici dobiva uglavnom negativne ocjene u istraživanju u 24 zemlje,"

stavovi prema Kini su u velikoj mjeri negativni u mnogim zemljama diljem svijeta. Naime, medijan od dvije trećine ispitanika iz 24 zemlje izražava nepovoljno mišljenje o Kini, dok samo 28% nudi pozitivne ocjene (Pew Research Center, 2023).

U Sjevernoj Americi i Europi, percepcija Kine je izrazito negativna, s većinom ispitanika u zemljama poput Švedske, SAD-a, Kanade, Nizozemske i Njemačke koji imaju nepovoljne stavove o Kini. Ova negativna percepcija dijelom je rezultat agresivne vanjske politike Kine, ali i pokušaja kineske vlade da utiša kritike u inozemstvu, posebno u akademskim krugovima. Ovaj trend se posebno osjetio nakon dolaska Xi Jinpinga na čelo Komunističke partije Kine 2012. godine, kada je započeo niz mjera usmjerenih na suzbijanje disidenata i kritičara izvan kineskih granica, uključujući napore da se cenzuriraju akademske rasprave na zapadnim sveučilištima.

Grafikon 8 Percepcija Kine prema globalnim pitanjima

Izvor: Izrada autora prema: <https://www.pewresearch.org/global/2023/07/27/chinas-approach-to-foreign-policy-gets-largely-negative-reviews-in-24-country-survey/>

U azijsko-pacifičkoj regiji, stavovi prema Kini su mješoviti. Na primjer, Australija i Japan imaju najvišu razinu nepovoljnih stavova prema Kini, dok je u Indoneziji tek četvrtina ispitanika izrazila negativne ocjene. S druge strane, u Indiji, gdje su odnosi s Kinom često zategnuti, dvije trećine ispitanika ima negativan stav prema svom susjedu, pri čemu polovica Indijaca izražava izrazito nepovoljno mišljenje.

Posebno je zanimljiv primjer Latinske Amerike, gdje stavovi o Kini variraju, ali se općenito poboljšavaju u nekim zemljama poput Meksika, gdje se pozitivne ocjene Kine povećavaju. Ovaj trend rasta pozitivnih stavova prema Kini može se dijelom objasniti povećanim kineskim ulaganjima u regiji, osobito kroz trend "blizinskog usidrenja" (nearshoring), gdje kineske tvrtke uspostavljaju proizvodne pogone bliže glavnim tržištima poput SAD-a. Ipak, istovremeno s rastom pozitivnih ocjena, bilježi se i porast negativnih stavova u Brazilu, gdje je javnost prešla s pozitivne na negativnu neto ocjenu Kine između 2019. i 2023. godine.

Sub-saharska Afrika nudi kontrastniju sliku, gdje Kina uživa visoke pozitivne ocjene, osobito u Nigeriji i Keniji, gdje većina ispitanika ima povoljno mišljenje o Kini. Ova pozitivna percepcija odražava snažnu prisutnost Kine u Africi kroz investicije i infrastrukturne projekte, ali i kroz meke moći poput kulturnih razmjena i obrazovnih stipendija. Ipak, unatoč pozitivnim ocjenama, postoji rastuća zabrinutost u nekim afričkim zemljama da Kina ne uzima dovoljno u obzir njihove interese u međunarodnim političkim odlukama.

Negativna percepcija kineske vanjske politike posebno je izražena u Sjevernoj Americi, Europi i azijsko-pacifičkoj regiji. Prema Pew Research Centru, medijan od 76% ispitanika iz 24 zemlje smatra da Kina ne uzima u obzir interese zemalja poput njihovih pri donošenju međunarodnih političkih odluka. Ovaj osjećaj je najsnažniji u Švedskoj, gdje 93% ispitanika vjeruje da Kina potpuno zanemaruje njihove interese (Pew Research Center, 2023).

Uz to, Kina se sve više percipira kao država koja ne pridonosi globalnom miru i stabilnosti. U većini zemalja Sjeverne Amerike, Europe i azijsko-pacifičke regije, većina ispitanika smatra da Kina ne doprinosi međunarodnom miru i stabilnosti. Ova percepcija je posebno izražena u zemljama poput Australije, Japana i Južne Koreje. S druge strane, u Indoneziji i nekim sub-saharskim afričkim zemljama, Kina se percipira kao značajniji doprinositelj svjetskom miru, što odražava regionalne razlike u percepciji kineske uloge u svijetu.

Kina također pokušava utišati kritike iz inozemstva, posebno u akademskim krugovima, što je izazvalo zabrinutost među zapadnim sveučilištima i istraživačima. Nakon dolaska Xi Jinpinga na vlast, kineska vlada počela je širiti svoje napore cenzure izvan svojih granica, što uključuje i pokušaje utišavanja kritika na zapadnim sveučilištima. Incidenti u kojima kineski studenti u inozemstvu pokušavaju cenzurirati akademike ili studente koji iznose stavove koji su nespojivi s kineskom komunističkom partijom, postali su učestaliji. Ovi napori dodatno pogoršavaju percepciju Kine kao države koja agresivno nameće svoj politički narativ na globalnoj razini.

Cenzura kineske vlade ima duboke implikacije na međunarodne odnose, posebno u pogledu slobode izražavanja i akademske slobode. Primjeri poput prijetnji koje je kineska vlada uputila britanskim akademikima koji su se usudili kritizirati Komunističku partiju Kine, ili pokušaji cenzure događanja na sveučilištima u Sjedinjenim Državama, dodatno naglašavaju kako kineska cenzura prelazi granice zemlje i pokušava oblikovati globalni diskurs prema svojim interesima.

Osim akademskih krugova, kineska vlada nastoji utjecati i na medije izvan svojih granica. Kineski mediji često angažiraju strane novinare za državne medijske kuće, dok istovremeno financiraju priloge poput "China Watch" koji se pojavljuju u uglednim međunarodnim novinama. Ovi napori su usmjereni na oblikovanje globalne percepcije Kine, ali i na suzbijanje kritika prema kineskoj vladi. Ovaj oblik "meke sile" koristi se kako bi se promicao povoljan imidž Kine u inozemstvu, iako često dolazi u sukob s vrijednostima slobode izražavanja u demokratskim društvima.

Cenzura također igra ključnu ulogu u kineskoj vanjskoj politici, gdje Peking sve više koristi ekonomski i politički pritisak kako bi utišao kritike. Primjeri uključuju prijetnje prema političarima u Australiji i Češkoj Republici koji su podržali Tajvan ili kritizirali kineske postupke u Hong Kongu.

Jedan od ključnih primjera kineske cenzure u međunarodnim odnosima je i način na koji Peking tretira pitanje Tajvana. Kineska vlada snažno se protivi sudjelovanju Tajvana u međunarodnim organizacijama, prisiljavajući međunarodna tijela da koriste naziv "Kineski Taipei" ili "Tajvan, Kina" kada se referiraju na ovu zemlju. Ovi napori nisu ograničeni samo na međunarodne organizacije, već se protežu i na druge sfere, poput međunarodnih natjecanja ljepote, gdje kineski pritisak često dovodi do toga da se tajvanske natjecateljice predstavljaju pod nazivom "Kineski Taipei" (Council on Foreign Relations, 2024).

Kineska cenzura ima značajne implikacije na međunarodnu politiku i odnose s drugim zemljama. Kroz niz mjera koje uključuju pritisak na političare, akademike i medije, Kina nastoji oblikovati globalnu percepciju prema svojim interesima, često na štetu slobode izražavanja i demokratskih vrijednosti. Ovi napori ne samo da pogoršavaju percepciju Kine u svijetu, već također otežavaju međunarodnu suradnju i produbljuju jaz između Kine i zapadnih demokracija.

7. RASPRAVA

Rasprava o rezultatima istraživanja pokazuje kako su osnovne odrednice i mehanizmi cenzure kroz povijest doista identificirani te kako je njihova analiza kroz konkretne primjere iz suvremene Kine omogućila duboko razumijevanje ove kompleksne problematike. Povijesni razvoj cenzure, počevši od tradicionalnih metoda korištenih u kineskim dinastijama, evoluirao je u sofisticirane digitalne strategije koje danas dominiraju kineskim informacijskim prostorom. Na prvo problemsko pitanje o razvoju metoda cenzure, odgovoreno je kroz prikaz kontinuiranog prijelaza od fizičkih kontrola i zatiranja informacija u prošlosti do sofisticiranih digitalnih alata i nadzora interneta koji karakteriziraju modernu Kinu. Ovaj razvoj nije samo tehnički napredak, već odražava i prilagodbu vlasti u odgovoru na promjene u društvenom i tehnološkom kontekstu.

Drugo problemsko pitanje, koje se odnosi na ključne mehanizme cenzure u modernoj Kini i njihovu razliku u odnosu na povijesne metode, također je detaljno obrađeno. Suvremeni mehanizmi cenzure, uključujući Veliki kineski vatrozid, nadzor društvenih medija i online platformi, te manipulaciju informacijama kroz državne medije, pokazuju značajnu evoluciju u odnosu na ranije oblike cenzure. Dok su povijesne metode bile više usmjerene na fizičko uklanjanje neželjenih sadržaja i represiju, moderni pristupi se oslanjaju na digitalne tehnologije koje omogućavaju suptilnije i efikasnije kontroliranje informacija, često pod maskom zaštite nacionalne sigurnosti i društvene stabilnosti.

Treće problemsko pitanje istražuje utjecaj cenzure na društvo, politiku i međunarodne odnose u Kini. Rezultati istraživanja ukazuju na to da cenzura ima dubok utjecaj na oblikovanje društvene i političke svijesti, gdje se kontrolom informacija manipulira percepcijom javnosti i održava politička stabilnost. Na međunarodnom planu, kineske cenzorske politike izazivaju sve veće napetosti, posebno s demokratskim državama koje zagovaraju slobodu govora i transparentnost. Ovaj sukob vrijednosti dodatno pogoršava percepciju Kine kao autoritarne države, što ima implikacije za njezine diplomatske i ekonomske odnose.

Četvrto problemsko pitanje fokusira se na visokopofilne slučajeve cenzure, poput Tiananmen trga i cenzure tijekom pandemije COVID-19, te kako su ti slučajevi oblikovali globalnu percepciju Kine. Analiza ovih slučajeva pokazuje da su oni značajno doprinijeli negativnoj globalnoj percepciji Kine, posebno u kontekstu ljudskih prava i slobode informacija. Cenzura događaja na Tiananmen trgu ostaje jedan od najočitijih primjera kineske strategije brisanja nepoželjnih povijesnih narativa, dok je cenzura

informacija tijekom pandemije COVID-19 dodatno potvrdila spremnost kineske vlasti da suzbije sve što bi moglo destabilizirati njezinu kontrolu nad informacijama.

Kombiniranjem povijesne analize s modernim primjerima, rad je omogućio dubinsko razumijevanje kontinuiranog razvoja i primjene cenzure u Kini. Ovaj pristup ne samo da pokazuje evoluciju metoda i mehanizama cenzure, već i naglašava kako su ti alati korišteni za održavanje političke stabilnosti i kontrolu društva. Također, ukazuje na potrebu za daljnjim istraživanjem kako bi se u potpunosti razumjeli dugoročni učinci ovakvih cenzorskih politika na kinesko društvo i globalne odnose.

8. ZAKLJUČAK

Zaključno, istraživanje provedeno u ovom radu jasno ilustrira kompleksnost i sveobuhvatnost cenzure u Kini, čija se povijesna evolucija od tradicionalnih tehnika do modernih digitalnih strategija odrazila na sve aspekte društvenog i političkog života. Kineska vlast uspješno je razvila sofisticirane mehanizme kontrole informacija, koji ne samo da održavaju stabilnost unutar zemlje, već i oblikuju globalnu percepciju Kine na međunarodnoj sceni. Kroz pregled ključnih povijesnih i suvremenih metoda cenzure, jasno je da se Kineska vlada prilagodila tehnološkim promjenama, istovremeno zadržavajući temeljne ciljeve održavanja političke stabilnosti i kontrole nad društvom.

Također, analiza utjecaja cenzure na društvo i međunarodne odnose pokazuje da kineska cenzura nadilazi nacionalne granice, utječući na globalne rasprave i percepcije. Visokoprofilni slučajevi, poput Tiananmen trga i pandemije COVID-19, naglašavaju kako su kineske cenzorske politike oblikovale ne samo unutarnju politiku, već i međunarodne odnose, često stvarajući napetosti između Kine i zapadnih demokracija. Cenzura je postala ključni alat za kinesku vlast u oblikovanju narativa koji podržava njihove političke ciljeve, dok istovremeno ograničava slobodu izražavanja i transparentnost.

Osim toga, ovaj rad pokazuje kako kineski model cenzure ima dugoročne implikacije na inovacije i gospodarski rast. Unatoč impresivnim ekonomskim postignućima, cenzura predstavlja prepreku za daljnji razvoj, ograničavajući pristup informacijama i inovacijama koje su ključne za održivi ekonomski rast u 21. stoljeću. Kineska vlast suočava se s izazovom balansiranja između potrebe za kontrolom informacija i potrebe za otvaranjem prema globalnim tržištima i inovacijama, što će dugoročno utjecati na položaj Kine u globalnoj ekonomiji.

U konačnici, ovaj rad pruža temeljitu analizu kako povijesnih, tako i suvremenih aspekata cenzure u Kini, naglašavajući njene implikacije na društvo, politiku i međunarodne odnose. Iako je cilj rada ostvaren kroz sveobuhvatnu analizu relevantnih primjera i metoda cenzure, ostaje prostor za daljnje istraživanje, posebno u kontekstu globalnih promjena i tehnološkog razvoja koji će nastaviti oblikovati dinamiku cenzure i kontrole informacija u budućnosti. Razumijevanje ovih procesa ključno je za bolju percepciju uloge Kine na globalnoj sceni, kao i za promišljanje budućih strategija međunarodne suradnje i dijaloga.

LITERATURA

Knjige i znanstveni radovi

1. Anić, N., & Anić, P. (2021, ožujak). Umjetna inteligencija kao segment strategije ili značenje (uloga) umjetne inteligencije u stratezijskom planiranju. *NSF*, 21(3), 118–137.
<https://doi.org/10.37458/nstf.21.anić3.4>
2. Batinić, P., & Dobrinić, D. (2019). BIG DATA CRM IMPLEMENTATION IMPLEMENTACIJA VELIKIH VRSTA PODATAKA U CRM. *CroDiM*, 2(1), 216–227.
3. Berman, S. J. (2012). Digital transformation: Opportunities to create new business models. *Strategy & Leadership*, 40(2), 15–23. <https://doi.org/10.1108/10878571211209314>
4. Bourdieu, P. (1992). *Language and symbolic power*. Cambridge: Polity Press.
5. Buckley, C. (2011, May 4). China sets up agency to tighten grip on internet. *Reuters*.
<https://www.reuters.com/article/us-china-internet-idUSTRE7436SA20110504>
6. Butcher, P. (2021). COVID-19 as a turning point in the fight against disinformation. *Nat Electron*, 4, 7–9.
7. Butler, J. (1997). *Excitable speech*. New York: Routledge.
8. Butler, J. (1998). Ruled out: Vocabularies of the censor. In R. Post (Ed.), *Censorship and silencing: Practices of cultural regulation* (pp. 247–259). New York: Routledge.
9. Ciboci Perša, L., Levak, T., & Beljo, A. (2021). Kritičko vrednovanje dezinformacija u medijima unutar formalnog obrazovnog sustava u vrijeme pandemije koronavirusa. *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, 59(3 (222)), 557–575.
10. Esterajher, J., & Mihaljević, P. (2020). Manipulacija informacijama kao ugroza demokracije. U. In *MUP Zbornik radova-Međunarodna znanstveno-stručna konferencija* (pp. 465–477).
11. Esterajher, J., & Mihaljević, P. (2020). Manipulacija informacijama kao ugroza demokracije. U. In *MUP Zbornik radova-Međunarodna znanstveno-stručna konferencija* (pp. 465–477).
12. Fan, J., & Guan, R. (2023). Estimating the cost of internet censorship in China: Evidence from a gamified remote platform. *Journalism and Media*, 4(2), 413–429.
<https://doi.org/10.3390/journalmedia4020027>
13. Foucault, M. (1978). *The history of sexuality*. New York: Pantheon.
14. Gold, T. B. (1985). After comradeship: Personal relations in China since the Cultural Revolution. *The China Quarterly*, 104, 657–675.

15. Goldin, P. R. (2005). The rise and fall of the Qin empire. In V. H. Mair, N. S. Steinhardt, & P. R. Goldin (Eds.), *The Hawai'i reader in traditional Chinese culture* (pp. 151–160). University of Hawai'i Press.
16. Hong, Y. (2014). The internet and economic development. In A. Esarey & R. Kluver (Eds.), *The internet in China: Cultural, political, and social dimensions* (pp. 11–34). Great Barrington: Berkshire Publishing Group, LLC.
17. Hucker, C. O. (1958). Governmental organization of the Ming Dynasty. *Harvard Journal of Asiatic Studies*, 21, 1–66. <https://doi.org/10.2307/2718619>
18. Jeangène Vilmer, J.-B., Escorcía, A., Guillaume, M., & Herrera, J. (2018). Information manipulation: A challenge for our democracies. Report by the Policy Planning Staff (CAPS) of the Ministry for Europe and Foreign Affairs and the Institute for Strategic Research (IRSEM) of the Ministry for the Armed Forces, Paris.
19. King, G., Lam, P., & Roberts, M. E. (2017). Computer-assisted keyword and document set discovery from unstructured text. *American Journal of Political Science*, 61(4), 971–988. <https://doi.org/10.1111/ajps.12316>
20. King, G., Pan, J., & Roberts, M. E. (2014). How censorship in China allows government criticism but silences collective expression. *American Political Science Review*, 107(2), 1–18. <https://doi.org/10.1017/S0003055413000561>
21. King, G., Pan, J., & Roberts, M. E. (2017). How the Chinese government fabricates social media posts for strategic distraction, not engaged argument. *American Political Science Review*, 111(3), 484–501. <https://doi.org/10.1017/S0003055417000144>
22. Križe, Ž. (2015). Velikosrpska politička propaganda uoči raspada Jugoslavije na primjeru srbijanskoga tiska od donošenja Memoranduma SANU do početka ratnih sukoba u Hrvatskoj (1986. – 1991.).
23. Liebman, B. L. (2011). The media and the courts: Towards competitive supervision? *The China Quarterly*, 208, 833–850.
24. Li, Q. (2004). Supervision system of Tang Dynasty & Song Dynasty. *Contemporary Law Review*, 3, 188–192.
25. Liu, Q. (2013). The empirical analysis of China corruption since the reform and opening up. *CASS Journal of Political Science*, 6, 39–51.
26. MacKinnon, R. (2008). Flatter world and thicker walls? Blogs, censorship and civic discourse in China. *Public Choice*, 134(1–2), 31–46. <https://doi.org/10.1007/s11127-007-9199-0>

27. Marx, G. T. (2001). Censorship and secrecy, social and legal perspectives. In N. J. Smelser & P. B. Baltes (Eds.), *International encyclopedia of the social and behavioral sciences* (pp. 1613–1620). Elsevier.
28. Naughton, B. (1996). *Growing out of the plan: Chinese economic reform, 1978–1993*. Cambridge: Cambridge University Press.
29. Neining, U. (1983). Burying the scholars alive: On the origin of a Confucian martyrs' legend. In W. Eberhard (Ed.), *Nation and mythology: East Asian civilizations. New attempts at understanding traditions* (Vol. 2, pp. 121–136). Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
30. Roberts, M. E. (2018). *Censored: Distraction and diversion inside China's Great Firewall*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvc77b21>
31. Shambaugh, D. (2007). China's propaganda system: Institutions, processes and efficacy. *The China Journal*, 57, 25–58. <https://doi.org/10.2307/20066380>
32. Shirk, S. L. (1982). *Competitive comrades: Career incentives and student strategies in China*. Berkeley: University of California Press.
33. Sivrić, I. (2020). Medijska pismenost: oružje u hibridnom ratu protiv lažnih vijesti i dezinformacija. *South Eastern European Journal of Communication*, 2(1), 113–124.
34. Skoko, B. (2004). Propaganda i odnosi s javnošću kao sredstva utjecanja država u međunarodnim odnosima. *Međunarodne studije*, 4(2), 211–225.
35. Stipčević, A. (1992). *Cenzura u knjižnicama*. Zagreb: Filozofski fakultet, Zavod za informacijske studije.
36. Stockmann, D. (2012). *Media commercialization and authoritarian rule in China*. Cambridge: Cambridge University Press.
37. Sturm, K. H. (2010). *Politička biblija*. Zagreb: Vlastita naklada.
38. Sun, Y., Gao, J., Zhang, X., & Cheng, Y. (2023). The impact of internet use on residents' happiness in China. *Frontiers in Public Health*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1188259>
39. Tai, Z. (2014). The Great Firewall. In A. Esarey & R. Kluver (Eds.), *The internet in China: Cultural, political, and social dimensions* (pp. 35–56). Great Barrington: Berkshire Publishing Group.
40. Teiwes, F. C., & Sun, W. (2004). The First Tiananmen Incident revisited: Elite politics and crisis management at the end of the Maoist era. *Pacific Affairs*, 77(2), 211–235.
41. Walder, A. G. (1988). *Communist neo-traditionalism: Work and authority in Chinese industry*. Berkeley: University of California Press.

42. Wang, Y., & Minzner, C. (2015). The rise of the Chinese security state. *The China Quarterly*, 222, 339–359. <https://doi.org/10.1017/S0305741015000410>
43. Wong, K., & Dobson, A. (2019). We're just data: Exploring China's social credit system in relation to digital platform ratings cultures in Westernised democracies. *Global Media and China*, 4, 220–232. <https://doi.org/10.1177/2059436419856090>
44. Xie, Z. (2019). The Tiananmen Square Incident of 1989. *American Research Journal of History and Culture*, 5. <https://doi.org/10.21694/2379-2914.19002>
45. Zhao, Y. (1998). *Media, market, and democracy in China: Between the party line and the bottom line*. Urbana: University of Illinois Press.
46. Zimmerman, J. (2016, May 17). Censorship in China also blocks business growth. *The Wall Street Journal*. <https://www.wsj.com/articles/censorship-in-china-also-blocks-business-growth-1463504866>
47. Šiber, I. (1992). Ratna propaganda. *Politička misao: časopis za politologiju*, 29(1), 74–82.

Internetski izvori:

- <http://www.chinaknowledge.de/History/Terms/yushidafu.html> (pristupljeno 25.08.2024)
- <https://apnews.com/article/pandemics-beijing-only-on-ap-epidemics-media-122b73e134b780919cc1808f3f6f16e8> (pristupljeno 19.06.2024)
- <https://bestdiplomats.org/why-china-banned-google/> (pristupljeno 08.05.2024)
- <https://cfe.torontomu.ca/issues/censorship?page=0> (pristupljeno 13.08.2024)
- <https://www.cfr.org/backgrounder/china-taiwan-relations-tension-us-policy-biden> (pristupljeno 13.08.2024)
- https://en.wikipedia.org/wiki/1989_Tiananmen_Square_protests_and_massacre (pristupljeno 15.07.2024)
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Censorate> (pristupljeno 10.08.2024)
- https://en.wikipedia.org/wiki/COVID-19_misinformation_by_China (pristupljeno 22.06.2024)
- <https://freedomhouse.org/report/china-media-bulletin/2025/covid-19-lockdowns-censored-xi-jinping-propaganda-netizens-ip> (pristupljeno 01.09.2024)
- <https://firstdraftnews.org/articles/information-disorder-the-techniques-we-saw-in-2016-have-evolved/> (pristupljeno 6.9.2024.)
- https://www.hrw.org/sites/default/files/related_material/The%20Tiananmen%20Legacy_3.pdf (pristupljeno 01.09.2024)
- <https://ndupress.ndu.edu/Media/News/News-Article-View/Article/2884217/misleading-a->

[pandemic-the-viral-effects-of-chinese-propaganda-and-the-coronavir/](#) (pristupljeno 01.09.2024)

- <https://open.lib.umn.edu/mediaandculture/chapter/15-4-censorship-and-freedom-of-speech/> (pristupljeno 13.08.2024)
- <https://www.consultancy.uk/news/12233/ipr-laws-and-internet-censorship-harm-us-businesses-in-china> (pristupljeno 18.05.2024)
- <https://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/m-o/zlatko-milisa/32744-z-milisa-zasto-se-ljudimalako-manipulira.html> (pristupljeno 1.9.2024. godine)
- <https://www.pewresearch.org/global/2023/07/27/chinas-approach-to-foreign-policy-gets-largely-negative-reviews-in-24-country-survey/> (pristupljeno 02.05.2024)
- <https://www.silicon.co.uk/cloud/server/china-bans-intel-amd-chips-windows-os-from-government-computers-556720> (pristupljeno 05.08.2024)
- <https://www.studysmarter.co.uk/explanations/history/modern-world-history/censorate/> (pristupljeno 12.08.2024)
- <https://www.thoughtco.com/how-media-censorship-affects-the-news-you-see-2315162> (pristupljeno 13.08.2024)
- <https://theworld.org/stories/2016/06/03/tiananmen-square-anniversary-all-words-worth-censored> (pristupljeno 01.09.2024)
- <https://www.worldbank.org/en/country/china/overview#1> (pristupljeno 12.08.2024)

Popis grafikona

Grafikon 1 Rast broja korisnika interneta u Kini 2002. - 2022.....	23
Grafikon 2 Deset najčešće pretraživanih pojmova blokiranih u Kini	26
Grafikon 3 Diskrepancija u prikazu stvarnog broja umrlih u Kini od posljedica COVID-19 (2022.)..	32
Grafikon 4 Distribucija negativnih, neutralnih i pozitivnih objava u državnim medijima - Kina vs US	33
Grafikon 5 Stupanj podrške nacionalnom sustavu državnog kredita u Kini (2023)	38
Grafikon 6 Utjecaj cenzure interneta na poslovanje stranih kompanija u Kini	41
Grafikon 7 Najutjecajniji aspekti ograničenja interneta na poslovanje u Kini	42
Grafikon 8 Percepcija Kine prema globalnim pitanjima.....	43

IZJAVA O AUTORSTVU

Završni/diplomski/specijalistički rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Dominik Vadas, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor diplomskog rada pod naslovom KONTROLA INFORMACIJA U KINI: POVIJESNI RAZVOJ I MODERNI IZAZOVI te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student:

Dominik Vadas

Dominik Vadas
(vlastoručni potpis)

Sukladno članku 58., 59. i 61. Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti završne/diplomske/specijalističke radove sveučilišta su dužna objaviti u roku od 30 dana od dana obrane na nacionalnom repozitoriju odnosno repozitoriju visokog učilišta.

Sukladno članku 111. Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima student se ne može protiviti da se njegov završni rad stvoren na bilo kojem studiju na visokom učilištu učini dostupnim javnosti na odgovarajućoj javnoj mrežnoj bazi sveučilišne knjižnice, knjižnice sastavnice sveučilišta, knjižnice veleučilišta ili visoke škole i/ili na javnoj mrežnoj bazi završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice, sukladno zakonu kojim se uređuje umjetnička djelatnost i visoko obrazovanje.